

Emblemsvåg, Marte Jystad

'Den ekstra mila'

En etnografisk studie av frivillig miljøvernarbeid på Gibraltar.

Masteroppgave i Sosialantropologi

Veileder: Berge, Trond

Mai 2020

Emblemsvåg, Marte Jystad

'Den ekstra mila'

En etnografisk studie av frivillig miljøvernarbeid på Gibraltar.

Masteroppgave i Sosialantropologi
Veileder: Berge, Trond
Mai 2020

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for sosialantropologi

Kunnskap for en bedre verden

Sammendrag

Denne avhandlingen er basert på en etnografisk studie av frivillig miljøvernarbeid på Gibraltar. I antropocen – menneskets tidsalder -, opplever mange at 'noe skjer', for eksempel tap av arter i stor skala. Giblartarklippen, også kalt The Rock, er en klippe som ligger ytterst på Gibraltar, og som i flere tiår har blitt forvaltet som et naturreservat. Reservatet forvaltes av en ikke-statlig miljøvernorganisasjon og tiltrekker seg mange frivillige miljøarbeidere som vier store deler av fritiden sin med å bidra til å kartlegge diverse arters helsetilstand i og rundt klippen. Det som gjør dette arbeidet så tilfredsstillende for mange er at de kan bidra med bevisstgjøring om 'tingenes tilstand' og på den måten selv gjøre en forskjell for 'miljøet' i dagens unntakstilstand. Jeg argumenterer for at det å bedrive fritiden sin med meningsfulle miljøoppgaver – gå den ekstra mila – av mange oppfattes som det 'moralsk' riktige å gjøre i en usikker tid preget av radikale endringer og reelle bekymringer knyttet til disse. Men også at et udiskutabelt premiss for denne deltakelsen er at arbeidet skjer på frivillig grunnlag og som et resultat av egne individuelle valg. Med det er avhandlingen et bidrag til å forstå bedre frivillighetens popularitet og stilltiende forutsetninger i vår egen samtid: Antropocen.

Abstract

This thesis is based on an ethnographic study of voluntary environmental protection work in Gibraltar. During Anthropocene - the period during which human activity has been the dominant influence on climate and the environment – many people sense that something 'big' is happening on a global scale. The Rock of Gibraltar, also known as the Rock, is a monolithic limestone cliff located at the far end of Gibraltar and has for several decades been managed as a natural reserve. The reserve is to some extent run by a non-governmental organization which attracts people, near and far, to take up voluntary work with the organization. The people in question do so mainly because they perceive that this is the 'morally' correct thing to do in the present state of global uncertainty and state of emergency. For this participation to happen, however, the volunteers make sure that 'going the extra mile' is grounded on a voluntary basis and a sense of individual choice. In this way, the thesis is a contribution to the anthropology of voluntary work during Anthropocene.

Forord

Jeg vil rette en stor takk til:

Trond Berge,

Min veileder som har hjulpet meg på veien, takk for alle gode råd og innspill.

Martin Thomassen,

Som har vært biveileder, takk for gode råd og innspill.

Gibraltar Ornithological and Natural History Society,

Som tok meg imot og lot meg bo på observatoriet og lot meg bli en del av organisasjonen.

Deltagerne på observatoriet og Gibraltar Ornithological and Natural History Society og andre jeg møtte på feltarbeidet,

Som åpnet seg opp, inkluderte meg i livene sine og lot meg stille spørsmål. Uten dere hadde ikke dette vært mulig.

Mine medstudenter,

Som har vært der gjennom hele prosessen og vært støttende. Vi har hatt trua på hverandre og hjulpet hverandre gjennom tilbakemeldinger og 'fellarbeidstøttegruppa'. Tusen takk Ina, Therese, Elizabeth og Fride.

Morten,

Min samboer som har vært der gjennom tykt og tynt, får meg til å le selv om jeg er stresset, lager mat og tar vare på meg.

Innhold

Innledning	8
1 Begrepsavklaring og metodiske refleksjoner	11
1.1 Antropocen.....	11
1.2 Frivillig arbeid	12
1.3 Metodiske refleksjoner	13
2 Gibraltar: en klippe i endring	17
2.1 Artsmangfold som attraksjon	17
2.2 Klimakrisa	18
3 Gibraltar Ornithological and Natural History Society (GONHS).....	19
3.1 Innganger til frivillig miljøvernarbeid	20
3.2 'Den ekstra mila'	21
3.3 GONHS 'TIME-OUT'.....	23
3.4 Bevisstgjøring og promotering	26
3.5 'There is no planet B'	32
3.6 'The times they are a-changin'	34
3.7 Nøkkelen for overlevelse=nettverk av partnere	37
4 Samlivet på observatoriet	38
4.1 Observatoriet: design og bruk	38
4.2 Sammen for forskning	40
4.3 Reprodusering av kunnskap	42
4.4 En sosial møteplass	45
5 'The future is in our hands'.....	47
5.1 'Totale sosiale fenomener'	47
5.2 Lidenskap og ansvar	49
5.1 Industri og miljøvern	51
5.2 Miljøarbeid i antropocen	53
Konklusjon	55
Referanser.....	58

Innledning

En ringeøkt hadde startet opp allerede i skumringstiden før soloppgang. Håpet var å fange inn og ringmerke så mange fugler som mulig før dagen var over. Ringmerke-trenerne hadde god regi på de under trening. Som novise lærte jeg stadig mer for hver dag som gikk. Noen ornitolog eller sertifisert ringmerker skulle jeg jo likevel ikke bli. Andre var under opplæring for å senere skulle ta eksamen. Men vi kjente alle på godfølelsen i å få være med på et viktig stykke arbeid. Å arbeide som frivillig var mer enn godt nok. Og å være sammen med likesinnede gjorde arbeidsinnsatsen enda mer tilfredsstillende. Når vi alle er samlet i hovedværelset på laboratoriet – som både er oppholdsrom, ringmerkerrom og gang, sier Mary: 'Det beste med hele fugleringen er å slippe fuglene fri'.

Denne avhandlingen har fokus på mennesker i ulike aldre-, kjønn- og nasjonaliteter som, i regi av den ornitologiske og naturhistoriske foreningen (GOHNS) på halvøya Gibraltar, et britisk oversjøisk territorium sør for Spania med om lag 30.000 innbyggere, på ulike måter og av varierte grunner engasjerer seg i større eller mindre grad i frivillig miljøvernarbeid. GONHS er en miljøvernorganisasjon som ble stiftet i 1976 (som tidligere var en ornitologisk forening og utvidet for å øke medlemmer) og er en ikke-statelig medlemsbasert organisasjon (NGO) forpliktet til forskning i og bevaring av naturen i Gibraltar og i regionen Gibraltarsundet. GONHS jobber uavhengig og i samarbeid med andre lokale institusjoner og globale organisasjoner. Lokale institusjoner inkluderer Gibraltar universitet, regjeringen og nasjonalmuseet. Globale samarbeid inkluderer organisasjoner som den britiske veldedighetsorganisasjonen British Trust for Ornithology (BTO) og er en partner av det store internasjonale partnerskapet av Birdlife International. Nettverk er som Birdlife International beskriver: nøkkelen til bevaring. I foreninger som GONHS skapes det således det som antropologen Eduardo Archetti omtaler som 'frivillig fellesskap' hvor deltagelsen nettopp er basert på et valg (Archetti 2003:9) For det andre organiseres de seg i fellesskap for å ta seg av diverse problemer i miljøet, hvor det også er en del av foreningen å oppleve naturen sammen.

Frivillighetsarbeid er, som ordet sier, noe som hører fritiden til. Men også det å engasjere seg aktivt i løpet av denne tiden og å fylle den med noe 'meningsfylt'. I denne studien skal vi møte mennesker i og rundt et fugleobservatorium på halvøya og som fyller deler av (fri)tiden sin med å observere fugler, men også sommerfugler, møll og andre skapninger i dyreverdenen som ferdes i nærområdet rundt observatoriet. Det meningsfylte ved dette arbeidet kan kanskje oppsummeres med å si at det oppleves som ansvarsfullt - den moralsk riktige tingen å bedrive (fri)tiden med. I denne studien er det særlig to aspekter ved dette (moralske) livet i og rundt observatoriet som jeg vil være opptatt av. For det første, at arbeidet i emisk forstand oppleves som frivillig. Og for det andre, at det i emisk forstand skjer som et resultat av eget valg. Året 2011 ble, av EU-kommisjonen, utnevnt som selve 'frivillighetens år' i Europa. Det er i seg selv en betydningsfull anerkjennelse av et relativt nytt og omfattende fenomen. Som også antropologen Anja Lokheim er inne på i sin avhandling om frivillighetsarbeid (Lokheim: 2017), ønsket EU med det å rette oppmerksomhet mot den viktige rollen og den sosiale verdien som frivillighetsarbeid har i vår samtid. Melani Oppenheimer er en annen samfunnsviter som allerede i 2008 hadde rukket å gjøre betydelig forskning på fenomenet frivillighetsarbeid (Oppenheimer: 2008). Både Lokheim og Oppenheimer understreker at det fortsatt gjenstår store kunnskapshull å fylle for å forstå dette fenomenet på en god måte og som ikke minst står i stil med fenomenets utbredelse og betydning i dag. Foreninger som GOHNS og andre ikke-statlige, medlemsbaserte

organisasjoner (NGOs) bidrar i dag til fenomenet frivillighetsarbeid. I denne avhandlingen er jeg interessert i å undersøke nærmere hva det kan være som gir denne frivillige medlems-baserte virksomheten sin appell. En arbeidshypotese i denne avhandlingen vil være at slik virksomhet bidrar i stor grad til å realisere det som i dag forbindes med det å være et moralsk menneske: individuell frihet og ansvarlighet.

Mange organisasjoner rundt omkring i verden, enten de er eller har vært basert på frivillighetsarbeid eller ikke, har i lang tid vært aktive med ringmerking av fugler eller annen type monitoreringsarbeid. GONHS på Gibraltar er for eksempel partner med British Trust for Ornithology (BTO), og som allerede i 1909 drev med et ringmerkingsprogram. Det er i den forbindelse interessant å merke seg at BTO's tidligere målsetninger med ringmerkingen var å få svar på helt basale ornitologiske spørsmål, som for eksempel 'hvor drar sommerbesøkende fugler om vinteren'? Og, 'hvor hekker de vinterbesøkende'? I dag, derimot, er hovedfokuset både hos GONHS og BTO i mye større grad på populasjonsendringer. Spørsmålene som reises i dag er med andre ord knyttet til 'menneskets tidsalder, antropocen. Det innebærer å undersøke hvor mange fuglearter som fortsatt er i live. Og i forhold til de som lever, hva det er som kjennetegner helsetilstanden deres. Mye av arbeidet som skjedde i regi av GONHS under mitt feltarbeid handlet i stor grad om å 'helsesjekke' fuglearter og fuglebestander, inklusive bestanden av biller, maur, møll og andre innsikter. Det er 'helse' tilstanden som er i fokus. Å helsesjekke innebærer i stor grad å utføre det samme arbeidet som tidligere, dvs. å klassifisere, veie, telle, måle, og når det gjelder fuglepopulasjon, i tillegg å ringmerke. Men det som dette arbeidet skal gi svar på i dag, har endret seg. Siktemålet med dagens monitoreringsarbeid er å få svar på hvordan ulike populasjoner responderer på endringer i temperatur og dermed også endringer i tilgang på føde. Dette kan i sin tur gi svar på nettopp helsetilstanden, og helsespørsmål er i ytterste konsekvens et spørsmål om liv og død. Stilt overfor denne type problemstilling er det mange mennesker som i dag ansvarliggjøres og som på individuelt og frivillig grunnlag bruker (fri)tiden sin med å gå 'den ekstra mila', som en av mine informanter formulerte det en dag jeg fikk se rovfugler som var under rehabilitering. I regi av GONHS er det mange som i dag 'velger' å gå den ekstra mila og som mange hevder kreves for å gi en stemme til den 'stemmeløse' naturen, i en situasjon hvor alle registrerer at 'noe skjer og som de fleste opplever med sjokk og vantro. Hvis vi tenker som så at en viktig oppgave for antropologer i dag er å undersøke lokale responser på globale prosesser (Eriksen 2014), kan denne avhandlingen avslutningsvis også sies å være et forsøk på å studere lokale responser på globale prosesser i menneskets tidsalder med utgangspunkt i rundt 200 mer eller mindre ivrige organisasjonsmedlemmer knyttet til den ornitologiske og naturhistoriske foreningen på Gibraltar, som bedriver (fri)tiden sin med miljøvern i og rundt en klippe på øya, og som opplever at 'noe truende skjer' og som responderer på dette nettopp på et frivillig grunnlag. Denne avhandlingen kan sies å være et bidrag til forskningen på mennesker som lever i antropocen og som ellers lever i en samtidig hvor frivillig fellesskap og nettverk er avgjørende. Det er i så fall forenlig med hva antropologen Bruno Latour foreslår i en artikkel fra 2017 med navnet *Anthropology at the Time of the Anthropocene - a personal view of what is to be studied*:

Imagine the cocktail conversation: -What is your field? - I am an anthropologist. - Meaning? - Meaning I am studying people who live in the Anthropocene. - Do you mean me? - Yes, you, in addition to many others... See? This is a very different definition from the idea that anthropologists study specific people or specific aspects of being human (Latour 2017:6).

'Noe skjer': avhandlingens oppbygning

Marte: Is this vacation for you?

Johanna (ringmerker): Half-way vacation, half-way job ... a beach vacation is not for me, I enjoy being active.

I kapittel 1 vil jeg kort presentere noen nøkkelbegreper i teksten, i hovedsak begrepet antropocen og frivillig arbeid. Antropocen er et relativt nytt begrep, i alle fall i antropologisk sammenheng. Mens begrepet frivillighet har fått oppmerksomhet den siste tiden gjenstår fortsatt å sette noen kunnskapshull. Dernest følger det noen relevante metodiske betraktninger, hvor jeg foruten å behandle noen etiske refleksjoner, ser nærmere på felt-teknikker, inkludert deltagelse, notatskriving og intervjuer. I kapittel 2 vil jeg gjøre leseren bedre kjent med øya Gibraltar, geografisk, historisk og politisk. Det er selve 'klippen' på denne øya, med sin særegne politiske status, som er det utslagsgivende for at det i det hele tatt befinner seg et naturreservat her og en forening som driver aktivt miljøarbeid.

I kapittel 3 vil jeg så redegjøre for de viktigste oppgavene som GOHNS er engasjert i. Mangfoldet av oppgaver gjenspeiles i et mangfold av ulike bidrag fra medlemmene, alt fra det å engasjere seg i fuglekikking eller ringmerking, til det å engasjere seg mer i diverse organisasjonsarbeid. Sistnevnte handler blant annet om arbeid med å profilere organisasjonen, for eksempel gjennom å redigere hjemmesiden til foreningen, drifte eller selv sende inn saker til nyhetsbrevet Nature News, lede arbeidet med å organisere utflukter eller markere og arrangere 'klimamarsj dag', 'rydde stranden dag' eller 'verdens miljø dag'. Styremedlemmene i foreningen pleier dessuten relasjoner, ikke bare med andre forskningsmiljøer, men også med representanter for den lokale regjeringen på øya. Andre er mer opptatt av å samarbeide med det lokale nasjonalmuseet. Foreningen er også en del av et større nettverk som 'BirdLife International', som er et partnerskap på et globalt plan. Jeg ønsker i den forbindelse å se nærmere på særlig den delen av virksomheten hvor jeg selv ble en aktiv deltaker og observatør. Særlig gjelder dette arbeidet med å arrangere og delta på botanisk guidete turer, fuglekikkerturer, 'verdens miljødag', 'rydde strand dag' og 'klimamarsj'. Foreningen er som nevnt innledningsvis avhengig av en god del engasjerte arbeidshender som på frivillig og midlertidig basis oppsøker og oppholder seg på reservatet over flere dager eller uker i strekk. I kapittel 4 flytter jeg fokuset mot samlivet blant disse. Samlingspunktet for mye av dette livet utspant seg i selve observatoriet på reservatet. Her spiste de frivillige mat sammen, og her sov de mer eller mindre sammen. Dette samlingsstedet kunne til tider huse mennesker i alle aldre, fra begge kjønn, og med opprinnelig bosted fra mange forskjellige steder i verden. Som vi skal se, hadde observatoriet en materiell utforming kjennetegnet ved en spartansk, barsk og enkel stil. Her inne oppholdte de frivillige seg etter endt 'arbeidsdag'. Her ble det utvekslet bekjentskaper og fuglehistorier. Observatoriet ble en viktig møteplass og knutepunkt hvor de fugleinteresserte kunne etablere kontakter og hvor kunnskaper kunne overføres mellom ekspertene og novisene. I kapittel 5 vil jeg forsøke å antyde at fenomenet 'frivillighetsarbeid', i alle fall på Gibraltar, kan forstås på en god måte hvis vi ser på det som et 'totalt sosialt fenomen' i Marcell Mauss sin betydning av begrepet (Mauss 1995). Kanskje kan dette begrepet bidra til å sette noe av kunnskapshullet som Lokheim (2017) og Oppenheimer (2008) viser til og dermed bidra til ytterligere kunnskap om dette fenomenet og på en måte og som ikke minst står i stil med fenomenets utbredelse og betydning i dag.

1. Begrepsavklaring og metodiske refleksjoner

1.1 Antropocen

Begrepet 'antropocen' viser til en tid- og en tilstand der det ikke lengre kun er slik at menneskene har *innflytelse* på naturen i lokal målestokk, men faktisk *dominerer* og *skaper*, 'natur' i global målestokk (Latour 2017). Antropocen er ifølge naturvitenskapen en epoke som relaterer til en tid i endring, nærmere bestemt en global endring som er i ferd med å gi seg utslag i 'den sjette utryddelsen'. Den sjette utryddelsen er et begrep som viser til en situasjon som innebærer store tap av liv. Antropologen Bruno Latour påpeker på sin side at antropocen, altså bokstavelig talt 'menneskets tidsalder' plasserer 'menneskelig agens' i sentrum av oppmerksomheten, og som videre fører til spørsmål om 'ansvar' av moralsk karakter (Latour 2017:3).

Antropocen-begrepet i samfunnsvitenskapelig forstand er altså et begrep som relaterer seg til et sett av bekymringer og som oppleves globalt (Whitehouse 2015:55). Antropologen Andrew Whitehouse (2015) skriver i boka '*Listening to birds in the Anthropocene: The Anxious Semiotics of Sound in a Human-Dominated World*' om en 'taus vår'. Whitehouse tegner et bilde av antropocen-tiden ved hjelp av begreper som stillhet, lyd og dissonans. Et sunt naturlig miljø 'kan høres'. Whitehouse argumenterer at det å lytte til fugler har mindre med et ønske om å høre harmoni i naturen, men handler heller om utvikling av relasjoner av sameksistens med fugler. Rachel Carson forutså allerede for flere tiår siden en 'taus vår', og deretter har miljøforkjempere og bekymrede borgere hørt nøye, og ofte engstelige, etter lyden av fugler (2015:53). Dette handler om et sett av bekymringer som skriver seg fra hverdags erfaringer med fugler og annet liv og som mange opplever trues av menneskelig virksomhet. Vi snakker her om en bekymring rundt det at selv om ting ser bra ut i dag, så kan man ikke ta for gitt at fremtiden er full av lyder, heller ikke den nære framtid og hva vi opplever som vanlig i dag (2015:55). Termen antropocen i samfunnsvitenskapelig forstand relaterer seg med andre ord til observerbare endringer som knytter sammen lokal/global, mennesker/ikke-mennesker, nåtid/fremtid og som til sammen gir grunnlag for et sett av bekymringsladede fortellinger (2015:55). De frivillige informantene i foreningen på Gibraltar hadde, i likhet med det Whitehaus forteller, opplevd endringer i form av tap av biologisk mangfold gjennom deres liv. Endringer som færre insekter og fugler, eller til og med arter som er forvunnet helt, gir bekymring. Tap av insekter og fugler gir særlig grunn til bekymring ettersom disse artene har spesialiserte forhold til planter for pollinering og spredning av frø, og dermed fører med seg ringeffekter (2009:80). Menneskelig virksomhet spiller en stor rolle i dette. Allerede er mange arter utdødd blant annet på grunn av tap av habitater som en følge av menneskets krav om plass. Begrepet biologisk mangfold refererer til et rikt mangfold av arter, men dette trues i dag av menneskelige aktiviteter (Townsend 2009:80-81). Dette er noe de frivillige miljøarbeiderne selv også har en opplevelse av, som jeg skal komme tilbake til.

1.2 Frivillig arbeid

Frivillig arbeid synes å ha fått et særlig oppsving i menneskets tidsalder. Å arbeide som frivillig er globalt utbredt og omhandler mange forskjellige oppgaver og interesser innenfor mer eller mindre alle sektorer som helse, natur, kultur og utdanning. Frivillig arbeid er først og fremst målrettet praksis. Men hva mer kjennetegner frivillig arbeid? Og hva skiller ulike typer frivillighet fra hverandre?

Jodi Benenson og Allison Stagg definerer frivillighet i artikkelen '*an asset-based approach to volunteering: exploring benefits for low-income volunteers*' (2015) som:

'Volunteering is an action that is undertaken by free will or choice, provides a benefit to others, and involves lack of payment... that takes place in a formal or organized context (2015:33).

Benenson og Stagg skiller altså mellom organisert frivillig arbeid og uorganisert (uformelt) frivillig arbeid, hvor uorganisert frivillighet kan innebære å engasjere seg i form av barnepass, delta på offentlige møter, samarbeid med naboer for å fikse felles problemer (2015:133).

Melanie Oppenheimer, som har gjort forskning på frivilligarbeid i Australia, viser hvor stor betydning frivillig arbeid har i Australia. Oppenheimer skriver at over en tredjedel av de over 18 år (5,4 millioner) arbeider frivillig på regulær basis, da inkludert uformell og formell frivillighet (2008:5). Frivillig arbeid involverer i dag hundretusener av mennesker i Australia i dag og utgjør en helt sentral arbeidskraft i flere organisasjoner som er avhengig av frivillige (2008:12). Frivilligheten inngår mer eller mindre i alle menneskelige aktiviteter, og spiller en viktig rolle i Australias kulturelle, sosiale, politiske og økonomiske liv (2008:5). Oppenheimer nevner fire brede arenaer av organisert frivillig arbeid, disse innebærer for det første: filantropi, som handler om å handle etter det beste for andre. For det andre: gjensidig hjelp og selvhjelp. For det tredje: kampanjer, som ofte foregår gjennom servicegivende frivillige organisasjoner i sosial velferd. For det fjerde og siste er: miljø eller endrings-orienterte arenaer. Frivillig arbeid tilbyr alt fra ulike tjenester som informasjon, råd, støtte og assistanse i hjemmetjeneste, til arbeid med flyktninger eller dyrehendelser og lignende (2008:13).

Frivilligheten kan på mange måter forstås som en reaksjon på et identifisert 'problem', hvor mennesker kommer sammen i ønske om å bidra positivt til å løse problemet. Frivilligheten inneholder mangfoldige ideer, men det som uansett er hevet over enhver tvil er at organisatorisk frivillig arbeid avhenger av at mennesker samles i fellesskap for å løse eller forbedre samfunnsmessige utfordringer, og at de arbeider sammen mot et felles mål. Mange frivillige organisasjoner er videre lokale (som GONHS), men det finnes også flere globale organisasjoner basert på frivillighet som for eksempel Greenpeace, WWF, Amnesty International eller Birdlife International.

Mens Oppenheimer blant annet setter frivillig arbeid i sammenheng med fremveksten av demokrati i en Australsk kontekst, fokuserer Lokheim (2017) særlig på at frivillige organisasjoner er med på å påvirke moralske verdier. Lokheims påstand er at hennes studie av Project Open Hand (POH) i USA er en arena som medvirker til å reproducere moralske idealer, som en moral som oppnår felles gyldighet, og at en praktisering av moralsk ideal synes å være av betydning for en reproduksjon av idealene. (2017:151). POH ser dagens lys først og fremst som en reaksjon på et konkret behov ('problem') som ble identifisert i tilknytning til aidsepidemien på 80-tallet og hvor det var

mange som ikke kunne lage eller handle mat selv. Dermed bestemte Ruth Brinker seg for å starte opp POH med tilgang på mat for de syke med slagordet 'meals with love' (2017:54). Denne ideen er basert på filosofi om at utdeling av mat er en måte å vise omsorg på.

I min studie vil jeg forsøke å finne ut om bekymringene knyttet til tap av artsmangfold, er det som sparker i gang det frivillige engasjementet av miljøarbeidet på Gibraltar. Hvor denne bekymringen virker motiverende og gir opphav til arbeid for bevaring av biologisk mangfold, forskning og bevisstgjøring knyttet til verdien av det biologiske mangfoldet. Arbeidet i regi av foreningen GONHS er mangfoldig og omhandler organisatorisk arbeid, bevisstgjøre, bidra til forskning, kunnskapsdeling, ringmerking, drift og arrangere utflukter, møter og arrangement. Målet er å bidra med større offentlig kunnskap om biologisk mangfold og betydningen av å unngå miljøødeleggelser som et gode som angår alle, ikke minst de som kommer etter oss. På denne måten vil jeg forsøke å vise at denne typen frivillig miljøarbeid har flere ulike, men beslektede aspekter, både et filantropisk aspekt så vel som et gjensidighetsaspekt og et aspekt ved selvhjelp. Filantropisk fordi arbeidet i stor grad handler om å bevare arter for alle (også de som de ikke kjenner), men samtidig bidrar arbeidet med å bevare arter og habitater til å skape trivsel, engasjement og livsglede blant de som engasjerer seg i dette arbeidet. I arbeidet inngår det både en lokal orientering så vel som global bevissthet.

1.3 Metodiske betraktninger

I denne delen vil jeg forklare om min egen inngang til feltet, samt ulike felt-teknikker som deltagelse, notatskriving, intervju, samt å vise til etiske refleksjoner.

Inngang til felt

Denne avhandlingen er basert på et selvstendig feltarbeid på 5 måneder utført på Gibraltar mellom 1.mars til 31.juli 2019. Mesteparten av empirien kommer fra mine deltagelser og observasjoner i og gjennom Gibraltar Ornithological and Natural History Society's (GONHS) virksomhet, inkludert de tilreisende ringmerkerne og fuglekikkerne som besøkte fugleobservatoriet. Jeg var i kontakt med GONHS før avreisen til Gibraltar gjennom e-post, som jeg hadde funnet på GONHS hjemmeside, for å forsikre meg om at oppholdet var mulig å prosjektet gjennomførbart. Bookingen av sengeplass på observatoriet burde gjøres en god tid før avreisen, faktisk var jeg litt sent ute da observatoriet var fullbooket fra april til mai. Heldigvis kunne jeg benytte foreningens andre utleiemulighet som var Bruces Farm. Fugleobservatoriets beliggenhet var innenfor naturreservatets grenser, hvor portene til reservatet ble stengt hver kveld ved solnedgang. På observatoriet bodde jeg under samme tak (og på samme rom) med fugleinteresserte, hvor jeg fikk komme fysisk tett på de tilreisende.

Før jeg kom til Gibraltar visste jeg lite om mangfoldet av mennesker som jeg kom til å møte, eller hvor mange mennesker jeg kom til å møte. Ved ankomst forsto jeg bedre at foreningens harde kjerne kun besto av en håndfull faste medarbeidere, men også at foreningslivet forutsatte i stor grad frivillig deltagelse fra foreningens større medlemsmasse. Det tok ikke lang tid før jeg ble integrert i foreningens arbeid, og kanskje særlig det arbeidet som ble utført på frivillig grunnlag.

Felt-teknikker

Før jeg dro forsøkte jeg å planlegge hvilke strategier jeg kunne benytte meg av, inkludert ulike kvalitative metoder som deltagende observasjon, samtaler og uformelle til mer formelle intervju. Likevel er det ikke mulig, eller ønskelig å planlegge utfallet av en etnografisk studie (Madden 2017:12). Deltagende observasjon gir et dypt dykk inn i sosiale fenomener hvor man får kjenne fysisk og psykisk på kroppen hvordan 'ting gjøres' og en opplevelse av miljøet. Gjennom å gjøre det samme som informantene sitter en etter hvert igjen med en delt erfaring, som kan bidra med å redusere avstand til informantene. I tillegg er det å bo og være under samme tak noe som bidrar til å gjøre det lettere å bli kjent. Det at jeg, sammen med andre oppholdte oss på samme sted gjorde at jeg fikk en fysisk nærhet til informantene som i sin tur bidro til at jeg kunne forstå bedre hva som 'gjøres' og motiverte dem til å gå den ekstra mila, altså kunne bedre sette meg inn i deres sted.

Overnattingen på observatoriet innenfor naturreservatet var et strategisk valg for å komme nærmere informanter og å oppleve samme bosituasjon som ringmerkerne og fuglekikkerne opplever. Boforholdet er en del av den helhetlige opplevelsen og ved å bo sammen får jeg med meg mer av stedets kontekst, som jeg fant ut i ettertid var veldig viktig i relasjons-bygging. Å overnatte på samme sted, er en del av å gjøre det samme sammen som en del av deltagelsen i feltet. Det ble enklere å bygge relasjoner når en bor og oppholder seg under samme tak fordi jeg var til stedet gjennom hele døgnet. Dermed fant jeg ut at mye av sosialisering skjedde i pauser og på kveldstid, gjerne i forbindelser med måltid. På dagtid var det ofte mye å gjøre i forbindelse med ringmerking og/eller telling og identifisering av migrerende fugler, som påvirket mulighetene til samtaler, men etter arbeidet når skumringen begynte å komme og det var 'middagstid' (gjerne i 8/9 tida på kvelden), ble det mer rom til å snakke. I andre uke av april måtte jeg flytte fra observatoriet til et annet sted kalt 'Bruces Farm', som lå på motsatt side av observatoriet, men fortsatt innafor naturreservatets grenser. Fra Bruces Farm var det ca. 30 minutters gange til fugleobservatoriet som jeg fortsatte å besøke på dagtid. Her var det ingen busstilbud så det var bare å være sprek som gjaldt. Bruces Farm var en bolig til utleie for studenter og naturinteresserte. De første dagene bodde jeg der alene, men etter hvert delte jeg huset med en kvinne fra Tyskland og et naturinteressert par i noen dager.

Deltagelse

Gjennom foreningen deltok jeg på det foreningen hadde å tilby, som innebar ulike arrangementer som fuglekikkerturer, botanisk tur, 'The World Environmental Day', et strandrydding- arrangement i forbindelse med 'The World Ocean Day' og 'klimamarsj'. I tillegg til å delta på GONHS generalforsamling hvor det ble gjennomgått forrige års måloppnåelser og hvor jeg fikk møte flere av seksjonene i GONHS. Ettersom GONHS eier og organiserer fugleobservatoriet ble det mulig for meg å gjennomføre feltarbeidet på Gibraltar og få en spesiell nær opplevelse av hva ringmerking og fuglekicking handler om. Noen av de frivillige i GONHS arbeidet i den lokale botaniske hagen som også inneholder en dyrepark. Jeg ble tilbudt å være med som frivillig på en matfestival kalt 'Calentita' for dyreparken, som i den forbindelse hadde fokus på bærekraftig mat og solgte dermed vegetarburgere i en av bodene på torget, dette sa jeg klart ja til for en litt opportunistisk tilnærming til feltarbeidet. I tillegg var jeg nysgjerrig på forelesninger ved Gibaltars 2-år nye Universitet i masterkurset '*climate change and marine life*', som blant annet hadde gjesteforelesninger av lederen fra en lokal miljø-NGO. Andre forelesninger

jeg deltok på hadde temaer om menneskelig interaksjon med natur, samt om begrepet grønnvasking som reaksjon fra ulike bedrifter på kritikk av CO₂- fotavtrykk. Dette var et tilbud jeg fikk og ønsket å benytte meg av etter å ha blitt kjent med en av de frivillige i GONHS som tar dette masterprogrammet.

På observatoriet fikk jeg tilgang til å delta på praksisen av ringmerking sammen med de tilreisende og to av GONHS sine lokale ringmerke. Jeg fikk bidra gjennom å være med og hjelpe til ved å sette opp fuglenett, eller hjelpe til med å rulle nettene sammen da ringmerkingen var over, samt å bidra med å bære poser med fugler før de skulle ringmerkes på observatoriet. I praksisen av fuglekikking lærte jeg etter hvert å 'se' etter fugler og forsøke å identifisere dem. Det var ikke så lett å gjøre da fuglene ofte var flere meter/km unna. Videre skulle de telles, noe som også var utfordrende å gjøre ettersom det gjerne kom hundrevis av fugler om gangen. Jeg hadde tatt med meg en kikkert for å være forberedt, men det viste seg i tillegg å være vanlig å bruke teleskop og/eller speilrefleks kamera. Deltagelse fra min side var noe som forutsatte opplæring. Og det var først og fremst i rollen som 'lærling/novise' at jeg selv ble en naturlig del av virksomheten. Det var som lærling jeg selv inngikk i de fleste av foreningslivets sosiale sammenhenger. Min deltagelse i foreningen omhandlet, foruten å bo på observatoriet med ringmerkerne og fuglekikkerne, å delta på GONHS tilbud om månedlige turer/arrangementer. Men jeg fikk også tilbud om å være med på turer og være sammen i med GONHS frivillige i uformelle kontekster, som i den lokale botaniske hagen i kaffepauser. Ettersom jeg overnattet på observatoriet ble jeg tildelt noen oppgaver som var å fylle på daglig 20L vann til froske-og-fiske dammen og å sette ut møllfanger før natten.

Notatskriving

Observasjoner og samtaler ble skrevet ned daglig for det meste på kveldstid, i form av en dagbok og en mer klassisk 'feltnotatbok'. I dagboken skreiv jeg ned alt mulig som skjedde, men det meste som kom ned i feltnotatboka var preget av alt jeg kunne tenke meg var relevant i forhold til 'menneske-natur' forhold. Grunnen til at jeg skrev på kveldstid var for å være mest mulig til stedet på dagtid, men det hendte at jeg diskret skrev ned stikkord på mobilen om situasjonen tilbød det. Jeg så notatskriving som noe som kunne oppleves som et forstyrrende element for informantene dersom de kunne se at jeg strev. Feltnotater gjorde jeg dermed til en vane å skrive på kveldstid fordi notatskriving foran informanter kan definere min rolle i for stor grad som en utenforstående, som igjen kunne skape en unødvendig stor distanse mellom informantene og meg. Mitt ønske var å heller etablere mer uformelle relasjoner og dermed kunne få mer tillit til menneskene jeg møtte i felt. Under praksiser som ringmerking og fuglekikking var det heller ikke mye tid til å skrive ned saker i notatblokk da vi var på tur og hadde hendene fulle. Noen ganger var det utfordrende å notere ned data selv på kvelden særlig når jeg delte rom med flere. I den intense starten av feltarbeidet kom det som et sjokk å skulle bo med fremmede, da jeg aldri hadde gjort dette før. Særlig ikke i et fremmed land, med fremmed natur med fremmede folk som jeg i tillegg skulle bli kjent med. Det gjorde det ikke like enkelt å kunne 'trekke meg tilbake' og få litt distanse, som jeg vanligvis får hjemme.

Intervju

Deltagende observasjon har vært hovedteknikken i felt, men jeg benyttet meg også av uformelle samtaler til mer formelle samtaler som enkle intervju. De intervjuene jeg benyttet meg av var intervjuer utført face-to face med åpne endinger. Intervjuene, både

spørsmål og svar ble notert ned med penn og papir og skjedde for det meste mer mot slutten av feltarbeidet, hvor jeg hadde noen få intervju med de nærmeste informantene. Unntak var et par intervju i forbindelse med 'The World Environmental Day' og en dag jeg fikk avtalt et dagsbesøk med redningsgruppen for rovfugl, som er en seksjon i foreningen. Grunnen til at jeg valgte å utføre intervjuer som var mer mot slutten av feltoppholdet var fordi jeg ville forsøke å bli så godt kjent med informantene som mulig først. På observatoriet stilte jeg spørsmål mer uformelt etter hvilke samtaler og temaer de var opptatte av, men forsøkte å stille spørsmål om hva som motiverer de til fugleinteressen. Jeg ønsket å stille mest mulig åpne spørsmål slik at informantene kunne velge selv hva de vektlegger, og om det var noe som var uklart stilte jeg da et oppfølgingsspørsmål. Ustrukturerte intervjuer ga mer plass til flere former for svar og er mindre kontrollerte. Som i sin tur ga meg en mulighet for å få inntak til informasjon om saker jeg ikke hadde tenkt på i forkant. Dessuten bidro det til at samtalen kunne flyte bedre. I antropologien har det tradisjonelt sett blitt brukt en kombinasjon av åpne-ender i intervju på feltarbeidet (Briggs1997:7). De metodiske teknikkene jeg har benyttet meg av i felt sammen med den antropologisk teoretisk bakgrunn har påvirket hvilken type data jeg har samlet. Summen av alle feltnotatene, intervjuene, praksisene, observasjonene og opplevelsen av stedet er en del av empirien.

Etiske refleksjoner

Resiprositet er viktig i møte med andre mennesker, gjennom å opptre på en respektfull måte. Jeg forsøkte å gi tilbake gjennom å by på meg selv med åpenhet, dele egne erfaringer, frivillig deltagelse i foreningen og å forsøke å hjelpe til i fuglekikkingen og ringmerkingen. Men også å være ærlig om hva jeg driver med og behandle mennesker på en måte jeg selv ville blitt behandlet. Jeg var påpasselig over å ta hensyn til informantenes rettigheter i forhold til hva jeg kan skrive ned, og vite at de når som helst kan trekke informasjon bort fra bruk. Alle mine informanter fikk vite hva mine intensjoner var som masterstudent i sosialantropologi med interesse for fugler/naturinteresse og/eller naturvern arbeid. I notatene mine ble kun fiktive navn brukt for å beskytte informantenes privatliv. Jeg passet dessuten på at min tilstedeværelse ikke på noen måte skulle være til byrde for foreningen eller kreve noen form for unødvendig ekstra innsats fra deres side. Jeg har valgt å ikke anonymisere stedet Gibraltar eller organisasjonen ettersom dette ikke virker å være noen form for sensitiv informasjon. Gibraltar som sted er relevant å ha med som lokal kontekst, preget av den høye klippen og som på et historisk tidspunkt ble et britisk territorium. Gibraltar Ornithological and Natural History Society er dessuten åpen om sine oppgaver. Likevel har jeg valgt å anonymisere de frivillige miljøvernarbeiderne jeg har vært i kontakt med, i tillegg til de tilreisende fuglekikkerne og ringmerkerne som har oppholdt seg på observatoriet. De personlige bildene som jeg tok av landskap og situasjoner i felten er også forenlig med NSD sine etiske retningslinjer.

2 Gibraltar: en 'klippe' i endring

Det er selve 'klippen' på denne halvøya, med sin særegne politiske status, som er det utslagsgivende for at det i det hele tatt befinner seg et reservat her eller en forening som arbeider med miljøvern i vid forstand. Gibaltars regjering hadde vært med å for å arrangere feiring av både 'verdens miljødag' og 'rydde strand dag' i forbindelse med verdens hav-dag som er internasjonale FN dager.

Forskjellen på de to miljøene, henholdsvis 'naturreservat' og området som ikke er vernet for å ivareta en bestemt type natur, var store og tydelige. Og med klare grensemarkører, hvor det var porter og vakter som kontrollerte hvem som kommer inn, og hvem som dro ut. På resten av Gibraltar, som er en halvøy med et begrenset areal, var det for øvrig knapt noen områder som ikke var berørt av menneskelige påvirkninger eller tilstedeværelse. Naturreservatet var omringet av bilveger, og fra luften ser reservatet ut som en øy inni en ytre øy (som gjør reservatet til en 'innestengt' natur). Dette gjorde at naturreservatet kunne minne om et 'akvarium' fordi arealet er så begrenset at man veldig tydelig kan se hva som er innenfor.

Richard, en av de som grunnla GONHS, gir følgende beskrivelse av det som historisk sett skjedde med etableringen av 2 ulike økotyper på øya:

'The Government used The Rock just for the cave and the tunnels. Today the Government see that the upper rock nature can be a way of income.

General Simon was an ornithologist, and we used to go up to the hill, then it was a military area, but we got permission. When the Gibraltar Government got control over the upper rock it became a nature reserve.

We are lucky to have such much reserved nature and the number of variety one can see there is astounding. If the cliffs hadn't been there, the government would have built stuff there'.

Richard henviser her til hendelser i Gibaltars moderne historie med oppstart rundt andre verdenskrig, hvor 'the rock' først ble brukt som et militært område. Richard beskriver hvordan klippen har forandret seg i løpet av hans egen levetid, fra å være et lukket militært område til å bli et naturreservat som i dag forvaltes både som en turistattraksjon som genererer penger til lokale myndigheter og som forskningscenter hvor forskere og frivillige sammen genererer kunnskap om klimaendringer generelt og særlig kunnskap om disse klimaendringenes påvirkning på dyreliv.

2.1 Gibaltars artsmangfold som turistattraksjon

Klippen ble et naturreservat i 1993 og utgjør ca. 40% av landarealet i Gibraltar og alle planter og dyr i reservatet er beskyttet av lov (Perez & Bensusan 2005:3). Klippen strekker seg opp til over 400 meter over havet og er rundt 200 millioner år gammel (2005:4). Turistindustrien i Gibraltar har fokus på spesielle arter som kan lokke turister til klippen. Arter som blir brukt som natur attraksjon er foruten apene og delfinene er fuglemigrasjon i tillegg til den lokale fuglearten Barbary partridge.

Aper utgjør en sentral del av klippens artsmangfold. Apene er av stor interesse blant turistene. Myndighetene har kostet på seg en betydelig skilting langs veiene som

forteller om deres og andre dyrs tilstedeværelse. Mange turister kommer til Gibraltar nettopp på grunn av disse apene. Mange tar 'selfies' sammen med aper, men også mater de selv om det ikke var lov da apene blir matet daglig av Gibaltars myndigheter. Apenes tilstedeværelse på klippen gjør klippen til en annen type 'natur' enn for eksempel parker hvor en kan ha piknik som man ikke kunne gjøres på Gibraltar på grunn av apene.

Gibraltar er et viktig sted for fugler hvor fugletrekk skjer to ganger i året, om våren og på høsten (2005:11). Det er registrert over 300 ulike fuglearter, hvor de fleste som trekkfugler. Under vår- og høsttrekket passerer opptil 190 000 rovfugler klippen fordelt på 15 arter, vanligst er vepsevåk og svartglente (Hansen 2019). Fuglen 'Barbary Partridge' finnes kun i Gibraltar i Europa, og ble sannsynligvis introdusert fra Nord-Afrika, trolig av britene for sport (Perez og Bensusan 2005:11). Barbary Partridge brukes ikke bare som en 'fugleattraksjon' i Gibraltar, men også som symbol i GONHS logoen.

2.2 Gibraltar og 'klimakrise'

I løpet av feltarbeidet fikk jeg avtalt et intervju med Gibaltars miljøminister, på tross av hans travle hverdager hadde han satt av en times tid med meg. Her er miljøministerens beskrivelse av hans egen opplevelse av endringer knyttet til 'menneskets tidsalder':

'I have been working in this field all my life, and it's just a few standing up. We have seen issues about climate change since 1987. Now students are demonstrating. I have no problem with people pressuring me, but it's not good if you rush things. Activists have to have a long term plan. We have become more aware, and we have to be active in conservation.

The Government has to act for the principles, and we have to try to find common ground. We have to show that we are serious, and declare 'climate emergency'.

But, we have to grow and build housing too, because of the population increasing, but build nothing on the green part. In 2025, Gibraltar has a goal of becoming halfway to CO2- neutral – and goal to be neutral by 2030. And use green energy like sun, marine and wind (were the birds are not migrating)'.

Dette utdraget er hentet fra miljøvernministeren på øya. Miljøministeren er en av foreningens medlemmer og taler miljøvernsaker i parlamentet. I dette utdraget fra et intervju jeg hadde med ham, beskriver han sin interesse for natur og betydningen av vern og bevissthet. Ministeren er av de få som gikk sammen å danne 'Gibraltar Ornithological and Natural History Society' i sin tid. Som en miljøforkjemper innenfor politikkenes rammer er det ifølge ham selv viktig å komme til enighet, men samtidig erkjenne at vi nå har med en klimakrise å gjøre og som vi må ta seriøst.

Regjeringen han representerer har som uttalt mål å redusere klimagasser og bevare det biologiske mangfoldet på klippen. Som en del av EU har Gibraltar iverksatt miljømessige retningslinjer og nye miljølover (EAMP 2013:5). Biologisk mangfold understrekes det her, blir sett på som relevant i lokal, regional og global kontekst og av stor verdi for hele menneskeheten (2013:11). Men som også noe som kan bidra til økonomien gjennom turisme. Regjeringen ser dermed det som et ansvar å ta vare på det biologiske mangfoldet ut fra flere hensyn. Ett av målene til den nåværende regjeringen på Gibraltar

er å vurdere effektene av klimaendringer i et langtids-perspektiv. Disse effektene blir beskrevet som økende temperaturer, mindre regn, endringer av intensitet og omfang av regn som vil lede til økende flom. Altså en økende grad uforutsigbarhet i form av ekstremvær (2013:29).

3 Gibraltar Ornithological and Natural History Society (GONHS)

GONHS virksomhet innebærer ulike typer oppgaver, fra bevaring og forvaltning til lobbyvirksomhet. I et intervju med Stephen, som er general sekretær i GONHS ga noen konkrete eksempler på prosjekter foreningen har tatt del i, beskrivelsen var følgende:

'GONHS are doing conservation work through building insect-houses and by being members of other organizations. And in more direct ways through lobbying government (writing, meetings) and Raptor Rescue Unit. We do research in several ways for example with projects with barbary macaques, bird ringing, project with the museum - for example about swifts. And we do wildlife management through contracts on yellow legged gulls, looking at effects and what they do. If someone should shoot gulls it should be someone who has knowledge of wildlife. One example of reducing gull population: remove nests'.

Som Stephen nevner driver foreningen med ulike typer oppgaver, fra det å bygge insekt – hus for å 'hjelpe' insektene å overleve til å støtte andres arbeid. I tillegg til å redde rovfugl gjør de forskning gjennom ringmerking, samt å søke etter politisk påvirkning til det å forvalte dyreliv og bevare artsmangfoldet.

GONHS promoterer seg selv gjennom sin egen hjemmeside, sosiale medier som Facebook og Twitter, og gjennom å vise seg frem på ulike arrangementer som 'verdens miljødag'. I tillegg driver de salg av t-skjorter med logo som befinner seg på observatoriet, særlig tilgjengelig for tilreisende fuglekikkere og ringmerkere. Videre har GONHS bidratt til å spre naturinformasjon for alle rundt om på naturreservatet gjennom skilting. Foreningens logo inneholder bilde av fuglearten Barbary Partridge, som i europeisk sammenheng kun finnes i Gibraltar. GONHS har vært med på og jobber fortsatt for å holde denne bestanden i live.

Som medlem i foreningen får man foreningens selvskrevne magasin Nature News (hvert halvår) og en årlig Bird Report, så vel som et medlemskort og en arrangementskalender for det gjeldende året. Det finnes i tillegg en egen Facebook-gruppe for medlemmene hvor man kan dele naturnyheter. Foreningen sender også ut nyheter på e-post og gjennom hjemmesiden deres. De som ønsker å bli medlem av GONHS må betale en årlig sum som går til selve driften av foreningen, som til diverse prosjekter som lokale bevaringsprosjekter, redningsgruppen for rovfugl (som pleier og deretter frigjør skadde / syke rovfugler funnet rundt og på Gibraltar), vedlikehold og drift av ringmerking og observatoriet, samt trykking av Nature News og Bird Report.

3.1 Innganger til frivillig miljøarbeid

Flere av de informantene jeg møtte fortalte om gode og flotte naturopplevelser i form av fuglekikkerturer i nærområdet eller lange reiser for å oppleve natur. I tillegg var det fortellinger om gode naturopplevelser fra barndommen av, som sannsynligvis har påvirket til å dyrke interessen og engasjementet for bevaring videre i livet. Richard beskrev sin inngang til GONHS følgende:

'My interest for birds started when I was 6 years old, and I started to go out with my cousin when I was 8. We used to go together and feed the birds with bread. When I was 9-10 years old I got more interested and I started to walk all the way up to The Rock to look at birds.

I had a fieldguide, called 'Pitersen fieldbook' that I used for identifying birds. In school I got others interested in birds too and we got together birdwatching. Later I became interested in butterflies and moths too. I had little butterfly-cards and started collecting. Back then it was very little literature on nature. Half of the butterflies and moths I found, I could not find out what it was. Later in 1990 I also got interested in beetles.

This is my life and passion, appreciate nature and nature conservation of Gibraltar. I hope the young people will be as inspired as I am.' (Richard).

Richard startet tidlig med sin interesse for fugler gjennom familie og en motiverende fuglebok som en del av oppveksten. I tillegg gjorde Richard andre interessert gjennom skolen, slik at de møttes for å så dra sammen for å kikke på fugler. Senere utvidet interessen seg til andre skapninger som sommerfugler, møll og biller.

Stephen hadde en litt annen beskrivelse:

'I have been interested in birds and nature my whole life. When I was about 7 to 8 years my head teacher did bring a swift bird to school, and I knew what it was. And the teacher said that I could join GONHS, and then my family got a family membership in 1988. My family took me out birdwatching, and I've been a birdwatcher for 30 years now. I don't remember why, but I know when I was 5 years old, I got a bird-book from friends of my parents. And I joined GONHS at first because of the birds, but after I started to get more interested in plants and insects'.

Stephen startet i likhet med Richard tidlig med interesse for fugler og ble medlem i GONHS gjennom et familiemedlemskap. I likhet med Richards inngang til fugleinteresse bidro familien til inspirasjonen gjennom medlemskap og med at familien tok han med ut for å se på fugler. Stephens lærer påvirket også til å bli medlem av foreningen. Stephens interesser utvidet seg også, i likhet med Richard, til å inkludere flere arter, men for Stephen ble det planter og insekter i tillegg til fugleinteressen.

'I started birdwatching early, I used to watch swifts and starlings. I was on a formally birdwatching outing when I was 12 years old with the editor of the bird reports who was also a teacher. One year in 1968 or in 1969 I got together with other birdwatchers and joined Gibraltar society, and then formed Gibraltors Ornithological Society, that later became Gibraltar Ornithological and Natural History Society to get bigger in 1974/75 with different sections (botany, marine, mammals, ect). When I went to the university, I studied

lizzards and botany, I used to come home in the holidays for GONHS meetings. I worked hard in bird protection in the early 80s-with *BirdLife International*. (miljøministeren).

Miljøministeren startet også tidlig med sin interesse, om noe senere enn Richard og Stephen. I likhet med Richard og Stephen utvidet interessen seg til mer enn fugler, nemlig botanikk og øgler, men også interesse for vern.

'My grandmother showed me the bird 'black cap', I became a member of RSPB (Royal Society for protection of birds) because of ducks, through the family-membership. Later I went to ornithological talks and outings on Sunday mornings where I met new friends. After moving to Gibraltar, I joined and took part in the events and helping out as a volunteer at the Bird Observatory. And I joined Birdfair (bird festival) where I advertised Gibraltar/GONHS, with tourism linked to birds' (Anne).

Annes inngang til interessen ligner Richard og Stephens, men nevner i tillegg foreningen som et sted for å møte nye venner. Inngangen til fugleinteressen til Anne startet med bestemoren og i et familiemedlemskap, som utviklet seg til et engasjement gjennom deltagelse og senere som frivillig i foreningen med ansvar for observatoriet og promotering på en fuglefestival.

'When I was a teeneager I used to be obsessed with mammals. But when I was around 16 years old I got more interested in insects because they are numerous and one can always see them, I think they are more interesting. The ants got colony dynamics, multiple things they can be doing. Ants are very complex, but so are the honey bees. It's a lot to study' (Liz).

Det informantene forteller, viser flere likheter om tidlige opplevelser av fugler (eller pattedyr) som har bidratt til å utvikle interessene til senere tid (til insekter, sommerfugler eller blomster).

Kort oppsummert kommer det i eksemplene glede av naturen gjennom introduksjon fra noen og gode opplevelser i naturen, gjerne gjennom og sammen med venner eller familie som fører til kunnskapsdeling og utvidet interesse for kunnskap om naturen og gode erfaringer i den. Dette harmonerer med fortellingene til Richard, Stephen, Miljøministeren, Anne og Liz. Fortellingen harmonerer gjennom hvordan gode opplevelser dyrker iver, og hvordan læring og det å lære bort kan fungere som motivasjon, eller en 'inngang' til å lære mer.

3.2 'Den ekstra mila'

En dag besøkte jeg en seksjon innenfor foreningen GONHS, kalt Raptor Rescue Unit (redningsgruppa for rovfugl), som arbeider med å redde og rehabilitere rovfugler. Dette er fugler som har behov for hjelp til å 'komme til normal tilstand' i korte eller lengre perioder avhengig av rovfuglens skader og behov. Rovfugler hentes inn på en rekke forskjellige måter. Den vanligste er i løpet av vårmigreringen som skjer samtidig med hekkingen av den lokale bestanden av gulbente måser. Når måsene har unger angriper måkene de større trekkende rovfuglene, vanligvis ørn og gribber. På samme tid har falkene også unger og angriper de migrerende rovfuglene. Angrep fra både måser og falker kan føre til at de store migrerende rovfuglene faller i sjøen eller blir tvunget til å

lande, ofte med skader. Ved slike situasjoner tilkalles redningsgruppen. Alt arbeidet knyttet til enheten er frivillig. Et eksempel på et utfall fra redningsgruppen er at de har tatt inn en rovfugl etter at den ble funnet skadet, deretter blir rovfuglen i varierende tid værende i fangenskap for rehabilitering før den blir løslatt og kan fortsette migreringen. Redningsgruppa setter også på 'trackere' på enkelte av rovfuglene for å få informasjon om migrasjon og for muligheten til å finne de igjen når de slippes fri.

I tillegg til å redde, rehabiliterer med tilsyn, mating, trening og så til slutt løslatelse, driver redningsgruppa med å oppbevare et lite 'lager' av Barbary Partridge-egg og -kyllinger. Grunnen til dette er fordi de har vært nær utryddelse pga mange ulike menneskelige påvirkninger. Denne arten er Gibraltars nasjonalfugl og er fuglen på foreningens logo. Videre driver gruppen med kunnskapsdeling gjennom å dra rundt på skoler hvor de underviser om rovfugler, med spesielt fokus på hva elever bør gjøre når eller om de skulle møte på en skadet rovfugl for ikke å skade seg selv eller fuglen.

Jeg spurte Brian som driver redningsgruppen, om hva hans motivasjon for å redde rovfugl var, Brian fortalte:

'I've been interested in birds of prey since I was 10 years old, birds of prey are my passion. ... One should do what one is interested in, and not because of money. Passion is most important, with passion one can go the extra mile. The scope and work is more expanded now than before, with the police and private individuals involved. We are working on a GPS-project and our goal is to improve the premises, birds of prey are also an important indicator of biodiversity'.

Videre fortalte Brian mer om utfordringer knyttet til lokal menneskelige aktivitet, og poengterer at utfordringene er mange. For det første er det for mange måser på grunn av søppel. For det andre er det lys-, støy-, plastikk- og luft-forurensning. For det tredje er knust glass og giftstoffer en utfordring. Vindmøller kan også ha negativ effekt på særlig migrerende rovfugl, da mange rovfugler dør i møte med disse. Til slutt er byggeprosesser en trussel på grunn av tapt habitat. Disse mente Brian var de viktigste menneskelige påvirkningene på den lokale naturen og som menneskelige trusler for rovfugl.

Brian beskriver hvor viktig lidenskap er for arbeidet han gjør og hvordan denne følelsen av lidenskap gir ekstra kraft til å 'gå den ekstra mila', som betyr å drives av krefter som motiverer. For Brian startet interessen også tidlig, i likhet med Richard, Stephen, miljøministeren, Anne og Liz. Det er interessant hvordan Brian beskriver viktigheten av følelsen til arbeidet. At en *bør* gjøre det en interesserer seg for, som tyder på en moralsk dimensjon ved gjøremål og at man ikke *bør* bruke opp kreftene på det en ikke interesserer seg for. Lidenskap er som Brian skriver det viktigste og rovfugl er hans lidenskap. I tillegg til følelsen av lidenskap i arbeidet om å redde rovfugler, viser Brian også til hvilke menneskelige trusler som han legger merke til. Rovfugler, er som Brian nevnte viktige indikatorer i økosystemet som viser viktigheten av arbeidet. Rovfugler er 'nøkkelarter' og tap av disse artene vil føre til konsekvenser i økosystemet (Milton 2002:114). Brian fortalte at det var for mange måser i Gibraltar på grunn av søppel, som igjen har negativ innvirkning på migrerende rovfugl (som er en grunn for at foreningen hadde måsekontrakt med regjeringen, hvor de jobbet med å få ned bestanden). Alle disse menneskelige truslene og påvirkningene kjennetegnes av menneskelig kultur av moderne, vestlig 'forbrukerkultur' og utfordringer knyttet til forurensning.

3.3 'GONHS TIME-OUT'

Da vi vandret på stien, stoppet John opp og pekte mot himmelen og sa 'look, there is a Black kite'. Alle kom og samlet seg rundt Jonh med kikkerter og Anne svarte 'aaah, nice, well spotted, Jonh!'

GONHS-frivillige arrangerte forskjellige turer, bl.a. en botanisk vandring som lignet undervisning, og fuglekikkerturer som opplevdes mer som deling av det å se arter. Turene gjøres sammen og dermed kan turene fungere som en møteplass for naturinteresserte. Disse GONHS 'time-out'-ene kan sees som avbrekk fra samfunnets 'kjas og mas' og som en arena for sosialisering og å oppleve natur sammen med andre, i det man går sammen for å se og kanskje lytte til 'naturen'. Som også kan fungere som en måte å opprettholde en nær kontakt til 'naturen' på, som kan være med på å pleie interessen. Det var mer eller mindre månedlige turer i foreningen hvor man kunne luften seg litt, nyte opplevelsen av å se arter og være i naturen i lag med andre naturglade. Et sted for et fellesskap og naturopplevelser, men også av de frivillige 'guidene' som setter opp disse arrangementene og 'viser veg'.

Klokken var 09:00, været var litt grått og vått, og vi medlemmer som ville/kunne være med møttes utenfor observatoriet. Vi kom oss to meter og der stoppet guiden opp for å peke på første planten på vegen og forklarte hvilken art dette var. Vi gikk to meter til og stoppet opp igjen, slik gikk det mer eller mindre gjennom hele turen.

Den første utflukten jeg deltok på arrangert av foreningen var en botanisk guidet tur av Kay som foregikk i Gibraltars naturreservat. Denne utflukten var opprinnelig planlagt å dekke Gibraltars kjente tursti 'the Mediterranean steps', men på grunn av kulingvind ble det besluttet å unngå østsiden og holde oss mer skjermet for vinden på vestsiden av klippen. Turen var som en lærerik utendørs undervisning ledet av Kay, som ga alle medlemmene som deltok på denne utflukten en reise i 'botanikerens verden'. Kay viste stor entusiasme ovenfor plantene og satt særlig oppmerksomhet til Gibraltars unike blomsterart. Turen var som en vandring inn i en botanikk-guidebok fra Gibraltar. Vi medlemmene fulgte etter Kay, og når han stoppet opp for å snakke samlet vi oss rundt henne og hørte nøye etter, og det ble stilt spørsmål underveis om plantene. Her var det ufattelig mye informasjon og forskjellige navn på noen timer, så det var umulig å huske på alt. Denne lærerike utendørsundervisningen var et frisk pust sammenlignet med læring innenfor institusjonelle 'fire vegger'.

En annen tur var en fuglekikkertur som ble omtalt som 'den mest fuglete turen' gjennom hele året.

'We arrived at the nature park in Spain at around 7am after having left Gibraltar at 4:30. It was still dark, but the growing sound of birds told us that the sun would rise soon.... The pleasure of tracking down calling and singing, and great views of some very smart Eurasian Penduline Tits. We finally returned to Gibraltar in the evening, after what is definitely the most birdy event on GONHS' annual calendar' (Stephen).

En fuglekikkertur som ble arrangert av foreningen inneholdt flere destinasjoner i Spanias verneområder. Dagen startet tidlig om morgenen, jeg ble hentet halv 5 av Stephen fra foreningen som skulle lede utflukten. I bilen var det et annet medlem med som satt i framsetet. I tillegg dro vi med en annen bil som kjørte med 4 medlemmer: et

fuglekikkerpar som var godt voksen, ei fuglekikker dame og en spansksnakkende mann som var opptatt av å ta bilder. Vi måtte kjøre så tidlig om morgenen fordi det var 2 timers kjøretur til destinasjonen og at det ifølge Stephen var best opplevelse ved soloppgang. Etter å ha kjørt en times tid stoppet vi på en bensinstasjon for å spise noe frokost å drikke kaffe. De spiste en kjent spansk frokost som er toast med olivenolje og tomatsaus. Deretter satte vi oss i bilen igjen for å kjøre resten, og ca. en times tid senere stoppet vi mer eller mindre midt på en grusveg med våtmark på både høyre og venstre side av vegen. Våtmarkene i området var vernet våtlandsområdet som var gjerdet inn, med ingen adgang for mennesker. Vi stilte oss klar ut av bilen mens det fortsatt var mørkt før soloppgang, men så begynte vi å se sakte men sikkert tegn til lys. Etter hvert så vi solen stige opp fra horisonten, og noen var klar med kamera, og noen så ivrig etter med kikkert eller teleskop. Jeg sto klar med kikkerten. En av medlemmene hadde tatt med teleskop, tre av medlemmene hadde tatt med kamera og alle hadde kikkert. Da lyset fra solen begynte å vises, begynte mange av fuglene å fly. Etter å ha observert forskjellige arter på første stoppested, satt vi oss i bilen og kjørte til neste stopp. Stephen hadde planlagt en meget aktiv dagsplan med flere ulike stopp for å få sett flest mulige arter og få en så rik fuglekikkeropplevelse som mulig. Både våtmarksområdet som er perfekt for vadefugler ble besøkt, en innsjø ble besøkt som er et bra sted for å observere ender, og den siste destinasjonen før kjøringen tilbake til Gibraltar var et skogområde hvor vi observerte fuglearter som storker og rovfugler. Gjennom denne fuglekikkerturen identifiserte Stephen totalt 119 forskjellige fuglearter.

Den botaniske guidet-turen og fuglekikkerturen ble skrevet om og delt gjennom foreningens hjemmeside under foreningens nyheter. Dette gjør at alle kan få et innblikk i hva foreningen tilbyr medlemmene av forskjellige turer og man kan få kunnskap om ulike arter fra hverandre. Turene preges av å ha fokus på det sosiale, hvor man nyter naturen sammen og deler kunnskap med hverandre. Dette kan styrke forholdene til de med felles interesser og skaper trivsel, tilhørighet, nysgjerrighet og en følelse av at 'man får igjen noe' for å støtte opp foreningens arbeid.

'Time Out' delen i form av medlemmenes tilgang til turer kan fungere som en mer 'leken' del av et alvorlig arbeid. Turer sammen med andre, turer med muligheter for å lære mer, men også å lære bort. Denne delen av virksomheten kan forstås gjennom at man blir kjent med naturen gjennom erfaringer, og at denne delen handler mer om lek enn alvor. Gjennom å observere naturen gjennom 'rituelle' årlige turer (som gjerne gjentas), gjør det det mulig å observere, men også personlig merke dersom endringer skjer. Milton poengterer at utvikling av kunnskap er en intens privat prosess på grunn av at hvert menneskes samhandlende erfaringer er unike (2002:49). 'Fordi naturen gjør ikke bare ting, men gjør noe med oss' (Milton 2002:50). Så det kan virke som om de turene ute, borte fra samfunnet for å være i, og observere 'naturens' miljø, gjør at dette påvirker til et fortsatt ønske å bevare.

Turene kan videre fungere som en fellesskapsarena for '*lek og lær*' sammen med andre. Slike turer kan fungere som et tillegg til å '*pleie*' forholdet til natur, kan fungere som et sted for å pleie sosiale relasjoner til andre medlemmer og dermed forsterke slik at interessen reproduseres.

'Rydde strand dag': en markering av 'The World Ocean Day'

I forbindelse med 'The World Ocean day', som er en internasjonal markert hav-dag ble denne dagen 'feiret' med å rydde stranden. Dette arrangementet ble, i samarbeid med

andre lokale NGOer, regjeringens departement for miljø, og en dykkegruppe, en mer eller mindre frivillig dugnad.

Dette arrangementet ble opprettet av departementet for miljø, arv og klimaendringer (DMAK) som var rettet mot den yngre generasjonen. Arrangementet kunne følges med egen emneknagg på sosiale medier under #Worldoceanaday. Arrangementet ble gjennomført for å feire havet gjennom å samarbeide med å rydde for en renere strand, et renere hav og for en bedre fremtid. Denne 'feiringen' inviterte til frivillig deltagelse for å rydde en av Gibraltars lokale strender.

I den forbindelse, hadde GONHS 'hengt seg på' myndighetenes arrangement for å bidra med rydding. Andre lokale miljø NGOer, inkludert en dykkegruppe var også til stedet på stranda. En av de GONHS frivillige sendte ut e-post til alle medlemmene, hvor det sto:

'Dear Member
GONHS will be supporting the event organised by the Department of the Environment, Heritage & Climate Change (DEHCC) and local NGOs to mark World Ocean Day. It will be mainly a coastal clean and subtidal cleanup.
We hope to see a good GONHS turnout'.

May, som er av de kvinnelige medlemmene jeg tidligere har sett på et par av foreningens utflukter, deltok på dette arrangementet. Dykkere kom for å dykke etter søppel ned i sjøen. Departementet hadde satt opp telt og bord da de kom og hadde tatt med søppelsekker og hansker. En student i sosialvitenskap fra California, Frank, hadde også kommet for feltarbeid til Gibraltar og dukket opp på dette arrangementet. Frank hadde sitt feltarbeid som frivillig i Gibraltars Wildlife park, og uttalte at han var her for å bidra til å 'redde verden'. Ryddingen innebar også sortering av søppelet med mål om å gjenvinne mest mulig. Dersom det var flasker skulle vi tømme flaskene oppi en stor hvit boks, slik at vi kunne se hvilke ulike dyr som kunne ha flyttet inn. Dette var kanskje det mest spennende å se på for barn, men også for voksne.

Alle de lokale frie og villige menneskene som både har tid, tar seg tid og ønsker å bruke denne tiden på å rydde, tyder på at disse menneskene ønsker et renere lokalmiljø. Miljøarbeid som blir utført på individ eller organisasjonsbasis, er som Townsend påpeker er en del av samfunnet (2009:91). Fjerning av søppel av forskjellig slag er viktig både for å beskytte biologisk mangfold i sjøen og på land, men også for menneskers trivsel. Både mennesker og dyr kan bli skadet av for eksempel knust glass eller om fugler skulle spise plast. Arrangementer som omhandler å rydde strand er ikke bare viktig for Gibraltar i lokal kontekst, men det som hives i sjøen kan havne nesten hvor som helst gjennom strømmen. Markerte dager som 'The World Ocean Day' viser nettopp til at vi deler ett hav, og gjennom å rydde egen lokal strand viser de som deltar at 'vi må ta ansvar' for eget bosted. Dette arrangementet speiler også tiden av antropocen med karakteristikk av menneskelige fotavtrykk på denne kloden, i form av 'plastøyene', 'plasthvalen', forsurening, døde koraller på Great Barrier Reef (Australia), samtidig som vi alle er så inderlig avhengig av hva havet har å by på. Endringer skjer ikke bare på land, selv om det er lettere å kartlegge og overvåke, så er det mye som også foregår under, men også over vann. Havet er også, i likhet med trekkfugler, et globalt problemområdet som krever samarbeid, noe FN har tatt initiativ for bl. a. gjennom denne verdenshavdagen. Både verdens miljødag og verdenshavdagen er markerte dager med hensikt i å samle sammen folk på tvers av grenser for å skape bevissthet og jobbe mot forbedringer. Med globale miljøproblemer i en tid i endring som skaper utfordringer og bekymringer, kan frivillig miljøarbeid være en del av løsningen. Denne formen for frivillig arbeid med å rydde

stranda oppleves å bli sett på som mindre viktig enn vanlige, betalte jobber. Dette frivillige arbeidet ble arrangert på bakgrunn av frivillig deltagelse og er dermed ulønnet, i tillegg var det på en søndag som forbindes med 'fridag' eller 'helligdag'. Er ikke denne ryddingen for fellesskapets beste? Hvorfor er det så få som deltar?

De som møtte opp på dette frivilligarrangementet viser at de ønsker å gjøre en forskjell. Arbeidet fører til en faktisk forskjell for alle menneskene som deler lokalmiljøet, men også det globale. Men, er det nok å lene seg på de frivilliges ansvarsfullhet?

3.4 Promotering og bevisstgjøring

Foreningens deltagelse på arrangementet 'verdens miljødag' viser sider av foreningens ideer og forestillinger gjennom promotering og spre informasjon om miljøet.

Verdens miljødag var i 2019 en internasjonal markering hvor land kom sammen for å forsøke å bevisstgjøre og endre vaner slik at det blir mindre 'luftforurensning' – som var dette årets tema. Foreningen møtte opp for å informere til den hovedsakelig yngre befolkningen om arter av lav som er sensitive til luftkvalitet. I tillegg til å ta del i dette arrangementet med hensikt å dele kunnskap og ta del i denne samfunnsmessige dugnaden, var det også en arena for å fysisk 'vise seg frem' på stand.

'World Environment Day'

Verdens miljødag ble sommeren 2019 arrangert for andre gang i Gibraltar. Dette er en dag som kan forbindes som en slags 'time out' for foreningen, da denne dagen er en mulighet til å forhåpentligvis inspirere da man har en større arena for kommunikasjon, bevisstgjøring og promotering av egen organisasjon, sammen med andre lokale organisasjoner og bedrifter som ønsker et mer bærekraftig og miljøvennlig lokalområde, samt tematisere globale utfordringer. Denne miljødagen kan i så måte sees som en arena hvor organisasjoner og bedrifter møtes for å motivere hverandre for å skape en form for fellesskapsfølelse om at 'vi er i denne båten' sammen. Verdens miljødag i 2019 i Gibraltar byr på at organisasjonene og bedriftene kan vise seg frem på stands med plakater, og viser et mangfold av innsats på et sted og på samme tid. En av GONHS mål med arbeidet er akkurat det å bevisstgjøre andre mennesker med sin kunnskap gjennom forskning. En del av GONHS motivasjon bak sitt frivillige arbeid er nettopp å forene sine erfaringer for felles kunnskap om miljøproblemer. I tillegg til mer abstrakte forestillinger om at vi alle (hele menneskeheten) er i samme båt.

Verdens miljødag er en FN dag som startet etter innstiftelse av FN's miljøvernkonferanse som skjedde i Stockholm i 1972. Arrangementet ble holdt i den lokale parken som inneholder noe busker og trær som på en måte rammer inn parken fra høyblokker og bilveg. I parken er det flate gressområder og en dam mer eller mindre midt i parken med en bru over. I dammen svømmer fisk i forskjellige størrelser i fargene oransje, hvit og svart. Ca. på midten av parken var det en sirkel- platt hvor det ble satt opp scene til dette arrangementet. Hver organisasjon som deltok hadde dekorert hvite telt, med et bord som en 'stand' for å vise frem hvem de er og med fokus på miljødagen 2019 tema som var luftforurensning. De hvite teltene til arrangementet ble satt opp dagen før av de frivillige.

GONHS var deltager på dette arrangementet sammen med andre lokale miljøorganisasjoner og bedrifter som ønsker å promotere rundt miljøbevissthet. Verdens

miljødag ble feiret i over 100 land og i 2019 var Kina vertskap for hovedmarkeringen med temaet luftforurensning. Formålet med arrangementet var å presse stater, industrier, grupper og individer til å komme sammen for å utforske fornybar energi, grønn teknologi og å forbedre luftkvalitet i byer samt regioner rundt i verden. Informasjonen til arrangementet lå på Facebook og var åpent for alle til å delta. Informasjonen viste at over 90% av verdens befolkning bor på steder hvor luftkvaliteten er dårligere en WHO's standarder, samtidig luftforurensning koster den globale økonomien \$5 trillion hvert år i velferdskostnader'.

Program for verdens miljødag i Gibraltar:

Arrangementet startet med at et par programledere ønsket oss velkommen og belyste viktigheten av arrangementet. Deretter kom det skoleelever i ulike aldre for å besøke teltene på ulike tidspunkt – selv om publikummet hovedsakelig var elever, var arrangementet åpent for alle. Et av teltene som deltok var departementet for miljø, bærekraft og klimaforandringer som forsøker å redusere den lokale trafikken ved å oppfordre befolkningen til å gå til skole og jobb, samtidig som myndighetene tilbyr lokalbefolkningen gratis buss. En annen miljøorganisasjon som fokuserte på viktigheten av fornybar energi uttrykte at å informasjon til barn og unge på skolen er noe av det viktigste, noe som innebærer at de drar rundt og holder foredrag, også med forskjellige temaer. I likhet med myndighetene, hadde gruppen 'Sustainable Gibraltar' fokus på bærekraft hvor de snakker om å kutte utslipp fra trafikken, og motiverte ved å gi en pins til alle de som går til og fra jobb/skole en gang i uka. Atter en organisasjon hadde fokus på vannforbruk med slagordet: mindre vannforbruk=mindre forurensning. En mer aktivistisk miljøorganisasjon kalt 'Environmental Safety Group' (ESG) var til stede med et hovedfokus på det helhetlige lokale forurensende fotavtrykket inn i en mer global sammenheng. Nasjonalmuseet var til stedet og promoterte forskning på svaler og flaggermus. En 'monkey talk' stand fant sted med fokus på menneske-ape-kommunikasjon (bilder av apers ansiktsuttrykk), med en stor plakat med forskjellige typer ape ansikts uttrykk med følelser-oversettelse under. Videre var bilbedrifter til stede for å vise frem sine hybride og elektrisk alternativer. Den botaniske hagen hadde sitt telt utstilt med ulike plantearter, mens Wildlife park (zoo) promoterte for å redde regnskog. Det var mange flere telt som jeg ikke rakk og gå igjennom på dette arrangementet, men denne beskrivelsen håper jeg viser et lite bilde over organisasjonene og bedrifter som foreningen deltok sammen med på 'verdens miljødag' og viser til dens aktualitet.

På scenen omtrent midt i parken var det forskjellige taler fra myndighetenes avdeling for miljø, bærekraft og klima inkludert miljøministeren. Myndighetene oppfordret elevene til å gjøre gode valg for miljøet slik at det blir et bedre lokalsamfunn. Eksempler på myndighetenes forslag var å resirkulere og å gå til skolen. Noen av elevene hadde egne show, som innebar sang og danseforestillinger. En av sangforestillingene var en klasse som sang Katy Perrys låt 'Chained To The Rhythm' i kor, som på norsk blir 'lenket til rytmen', som er en metafor for at mennesker er låst til gamle spor.

Da jeg, Liz, George og Kay var bak standen og det var pause fra besøk, brukte jeg denne tiden som en mulighet til å stille spørsmål om hva de tenkte om denne dagen. Deres respons er som følger:

'The World Environment Day is important for us to promote GONHS to the public, so that people get to know us. To publicize and show other people who the association is. We try to get into the consciousness of others, but we are not very good at getting in touch with children or seeing what children are interested in.

The majority of our members are older, so this is why this event is good. We try to avoid air pollution by having local excursions, through hiking. On excursions further afield, car sharing is used. And to warn each other about plastic. And now to shed light on air pollution, with the campaign on lichens. The way we take the initiative to communicate with the younger ones is to take part in events like this, but also 'World Ocean Day'. As well as International 'Bats Day' where topics like habitat loss and light pollution are addressed. We clean the world in different places and locally'.

Senere i løpet av arrangementet dro jeg innom andre stander for å se og høre andre responser. Disse er som følgende:

Regjeringen, hadde en litt annen respons:

'The World Environment Day is a flag day with maximum awareness and for this year to inform the people about the issue of air pollution. We act responsibly, have technical services close to data access, inform the people, be in charge of highways and encourage people to walk. We have free buses and work with the IT for development of a bus app to help people plan and catch buses. We work with the Ministry of Education, but there is a lot of complaints from parents about encouraging changes such as recycling '(The Government).

The Nautilus project, er en frivillighetsorganisasjon i Gibraltar som tilbyr kursprogram beskriver dagen som:

'The day is important to us because of our focus on the marine environment. We inform about issues of plastic decline of species and arrange information meeting in schools. We avoid air pollution by bringing out the importance of renewable energy and communicating with the children to avoid air pollution in schools. Awareness in schools seems to us to be most important, so we organize school meetings with 10 different themes where we answer questions and take students on school trips' (The Nautilus Project).

'World Environment Day is important for obvious reasons: for the people. All our cars are hybrids and electric cars are the future, if the price fits. We hold school lectures on air quality '(Environmental agency)

Sustainable Gibraltar er en annen gruppe som viste seg frem på arrangementet ved å oppmuntre folk til å gå istedenfor å kjøre, som beskrev arrangementet som:

'This event is important because we talk to children and others to cut traffic. We avoid air pollution by cutting traffic. We try to reach the younger ones through Facebook, Instagram, games and meeting ministers' (Sustainable Gibraltar).

AquaGib, som er et hjelpefirma i Gibraltar med ansvar for vedlikehold og drift og vannforsyning, beskrev:

'This is the second year we have' World Environment Day, and is to protect everyone. Last year the theme was plastic pollution, this year our focus is: less water consumption gives less pollution. We try to avoid air pollution through everything we do, such as replacing petrol vehicles with hybrid / electric cars. The main influencer is electricity. Every year we hold school presentations for the younger ones to protect water, focusing on not wasting '(AquaGib).

The Environmental Safety Group (ESG) er en NGO av frivillige som fokuserer på forurensning (søppel, trafikk mm), bevaring av 'grønne arenaer', fornybar energi og klimaendringer, og beskriver arrangementet som:

'World Environment Day is important to us because of the importance of combating pollution. We are a voice that is trying to get more people to participate and join the fight against the government. Air pollution is a global phenomenon and we have to accept change and wake up. It's a desperate situation. We try to avoid air pollution by promoting problems, but air pollution is a difficult topic and one must be conscious and try alternatives. We try to communicate with the younger ones, for example, by attending an event like today. Throughout the year we organize public tours and cleaning. It gets better and kids get bags to collect '(The Environmental Safety Group).

Gibraltars nasjonalmuseum med dens interesse for historie, kultur og naturhistorie, uttalte at:

'We inform about safety work and don't use cars unless we need it. When it comes to energy use, we use energy-saving lights, there is better electricity through energy-saving lights' (The National Museum).

Hvorfor er det så viktig å få de yngre til å innse problemene? Arrangementet er rettet mot akkurat skoleelever av ulike klasser, men også med mulighet for andre av lokalbefolkningen å delta. Noe som går igjen i svarene deres er viktigheten av å dra på skolene å undervise/dele informasjon om viktigheten av å ikke sløse eller å beskytte miljøet. Skal barn å unge lære seg å rydde opp etter de voksne? Dette arrangementet blir presentert som 'for folket', men med elbiler/hybridbiler dersom prisen passer. En kan kanskje også spørre seg om hvor effektivt det er å snakke med barn om å unngå luftforurensning gjennom å kutte trafikk da mange av de ikke har førerkort enda, men bedre å være føre var enn etter snar? En av NGO'ene, The Environmental Safety Group (ESG), som jeg forstår som en mer brun miljøorganisasjon, retter seg mer mot forurensning (Townsend 2009:92). ESG viser til en mer 'rebelsk' beskrivelse om å utfordre eller 'kjempe' mot regjeringen, og poengterer at luftforurensning er et globalt fenomen som vi må akseptere, vi må 'våkne' og de sikter mot ansvar og handling. ESG's ordvalg er mer aggressivt beskrevet sammenlignet med andre deltagernes, hvor de uttaler den situasjonen vi mennesker befinner oss i som en 'desperat situasjon'. På den andre siden er regjeringens representanter ved arrangementet mer forsiktige, men uttaler viktigheten av å handle ansvarsfullt og får frem at ting blir gjort: oppmuntring til at folk går istedenfor å kjøre, gratis buss for alle og at de arbeider for å gjøre det enklere å ta buss gjennom å utvikle app – hvor en kan planlegge er viktige bidrag, likevel forteller regjeringen om klager fra foreldre knyttet til 'nye' anbefalinger som blir videreført av underviste barn, som i sin tur deler denne kunnskapen med sine foreldre. Eksempelet om at barn vil komme hjem til foreldre å vise hvordan 'ting' bør gjøres i forhold til kildesortering krever i sin tur endring av vaner, og at hvordan vaner vi *burde* utføre innebærer her aspekt av ansvar og moral: at å kildesortere er 'det rette' å gjøre.

GONHS deltagelse på miljødagen:

Da vi hadde vandret ned til parken med ting i hendene skulle vi dekorere teltet. Vi ankom parken litt før klokken 9, og det var fullt av hvite telt over alt. Ulike lokale skoleelever, alt fra barneskole til videregående elever skulle komme i løpet av

dagen til forskjellige tider. De yngre elevene begynte å komme rundt 10-tiden da programmet for dagen startet.

Foreningens forberedelser til miljødagen skjedde for det meste dagen før. Det ble gjort utskrifter av plakater om lav i forskjellige størrelser (en A4 og A3 plakat). Lav, som er en symbiose mellom alge og sopp skulle være dagens hovedtema på grunn av lavs sårbarhet i forhold til kvalitet på luft. En annen del av forberedelsen var da Anne kom til fugleobservatoriet for å ordne et lite akvarium til utstilling. Utenfor fugleobservatoriet er det en liten dam med rumpetroll, frosk og fisk som skulle tas med. Men først måtte vi fange froskene og fiskene med håv som viste seg å ikke være en lett oppgave da froskene er spretne. Anne samlet i tillegg sammen medlemsbrosjyrer og plakater til standen, samt t-skjorter med logo til de frivillige som skulle være med som ikke hadde det fra før.

Lav som indikator på luftforurensning: begrunnelse

Jacob, som er pioner i Gibraltar når det gjelder lav, fortalte:

'I have been involved in the past two Environment Day's, and both times with focus on lichens. Because thats the new thing here. Last time the theme was plastic pollusions, so lichens is better suited this year'.

Deltagelsen på miljødagen handlet om å opplyse og å promotere luftforurensning og hvordan foreningen gjør noe med dette, eller eventuelt vise til eksempel på hvordan luftforurensning påvirker natur, i dette tilfellet lav. Ved teltet til GONHS ble det hengt opp mange fugleplakater av ulike fuglearter fra Gibraltar.

Hovedfokuset i forhold til temaet var å vise til lokale arter av lav, både gjennom mikroskop og en utstilling av de 6 forskjellige lokale artene av lav, hvor det ble gitt en kort introduksjon til publikum. Arter av lav virket å være i vinden for øyeblikket i lokal botanisk forskning og har vært et nylig tema i GONHS magasinet Nature News. Som en av de frivillige, Kay, med interesse for botanikk i foreningen uttalte:

'Now I am hooked on lichens and it's challenges. We use microscope and it's sometimes difficult to identify, but now we have identified 3 species'.

Medlemmene i GONHS tenkte at lav var et passende fokus i forbindelse med temaet luftforurensning ettersom mange av artene av lav er sårbare for luftkvalitet. Lav som indikator på luftkvalitet passet dermed godt ettersom lavartene er veldig sensitive på luftkvalitet, og noen av de krever ren luft og finnes ikke der det er middels/høy luftforurensning. Gjennom å vise til lavs utfordring av å overleve i områder med dårlig luftkvalitet formidler man et budskap om at menneskers aktiviteter har konsekvenser på andre arter.

På høyre side av teltveggen var det dekorert med en stor plakat av 6 ulike arter av lav. På stand bordet fra høyre side til venstre inn i teltet var det enda et A4 plakat om fordelene med natur for mental helse- identisk med den som var teipet som større bildet på teltet. Videre ved siden av var det lagt frem et mikroskop, med tanke om at de som kom innom kunne ta en nærmere titt på artene av lav. Lenger til venstre på bordet lå det en informasjonsplakat om de lokale artene av lav, samme som det på teltveggen bare i mindre størrelse, etterfulgt av en utstilling av fysiske lav oppi en kasse.

Promotering: BIODIVERSITY MATTERS

I teltet dekorerte og promoterte GONHS natur gjennom en A4 plakat helt fremst på teltet med fokus på fordelene for enkeltindividets mentale helse av å være i kontakt med natur. På plakaten stod det:

'Nature and Mental health:

Nature improves your health: daily contact with nature is linked to reduced levels of chronic stress, reduction in obesity and improved concentration, so get your colleagues outside and help them feel healthier....

Green neighbourhoods cut depression, green exercise can save money, nature makes you more active, green offices boost productivity and nature makes happier workers' (GONHS).

Plakaten brukt av GONHS tyder på at natur og grønne omgivelser er nøkkelen for trivsel og harmoni i kropp og sinn.

Dekorasjonen av teltet inneholdt flere bilder av ulike fuglearter (blåmeis, munk, ørn, svartglente, løvsanger mm) og hvor den største plakaten i teltet inneholdt 11 fotografier av ulike fuglearter. Et av disse bildene var av Brian (redningsgruppen av rovfugl) med en rovfugl hvor han holdt hånda på ene vingen opp for å vise hvor lang vingen var.

Et av bildene var av forskjellige dyrearter i et vakkert naturlandskap uten tegn til menneskelig ødeleggelse med overskriften 'BIODIVERSITY MATTERS' med rød fet skrift. Landskapet var et fjell med litt vegetasjon lenger nedenfor og artene fra topp til bunn var lokale aper, en fugl, lilla blomster, to andre fuglearter, en fisk, firfisle og edderkopp. Ved siden av plakaten var det et fotografi av en kjent migrerende rovfugl med klar lyseblå himmel som bakgrunn. Plakaten og bildet var satt frem foran bordet i teltet så det var lett å få øye på. Det ble lagt frem i ulike utgaver av foreningens magasin 'Nature News' i tillegg til fuglerapporter og medlemsbrosjyrer. Utenfor teltet var det satt ut et 'akvarium' med fisker og frosker for å tiltrekke interesse blant barn og ungdom. Nasjonal identitet ble vist gjennom en stor plakat av 'klippen' som karakteriserer Gibraltars land, men også med bilder av nasjonalfuglen Barbary Partridge og Gibraltars unike blomsterart vintersløyfe (*Iberis Gibraltarica*).

Som vi ser er det var mange ulike løsninger som blir trukket frem av de ulike organisasjonene og bedriftene på luftforurensning: kutte utslipp gjennom å kutte forbruk, gå mer, osv. Selv om GONHS fokuserte på lavs påvirkning av luftforurensning, var det mye andre temaer som ble vist til av GONHS, som for eksempel fugler, biologisk mangfold, helse, promotering av egen forening. Arrangementet 'verdens miljødag' er med på å bevisstgjøre lokalbefolkningen i Gibraltar, særlig skoleelever i dette tilfellet, om globale problemer som luftforurensning. Luftkvalitet er en faktor som forbedrer folks livskvalitet, helse og trivsel. Luftforurensning har i tillegg store globale dimensjoner knyttet til klimaendringer som angår oss alle og som krever samarbeid for å få løst. Verdens miljødag er i så måte en slags markering av problemene, og kan bidra med på å bevisstgjøre slik at man har muligheten til å gjøre noe med det. For foreningen er dette arrangementet med fordel en mulighet til å promotere seg selv for de yngre og formidle budskap om at det biologiske mangfoldet er viktig for mennesker, og at grønne omgivelser forbedrer menneskers helse. Foreningen var klar for nye medlemmer med medbrakte medlemsbrosjyrer.

3.5 'There is no planet B'

'What do we want? Action for the climate. When do we want it? Now.'

På en mer aktivistisk side, støttet GONHS opp for 'klimamarsj' som hovedsakelig handler om å presse regjeringen til å valg som i større grad baseres på mer bærekraftige handlinger. Som egentlig handler om at befolkningen ønsker at regjeringen skal ta et større ansvar ovenfor klimautslipp.

Frivillige av foreningen hadde planlagt å delta på arrangementet 'climate change marsh' for å demonstrere at endringer på politisk hold haster. Planen var å møte de fra foreningen og marsjere i toget med GONHS-t-skjorter. Etter å ha forberedt meg, med blant annet å ha på foreningens t-skjorte startet jeg vandringen fra observatoriet til byen. Jeg kom ikke langt før jeg fikk melding fra Anne om at arrangementet var utsatt på grunn av en røyksky. Etter å ha lest meldingen, så jeg opp mot himmelen og kunne riktignok observere en stor, mørk røyksky nær byen. Røyken, fikk jeg vite, kom fra en fabrikk etter en stor eksplosjon i et plastikk-varehus, som kan være utrygt å puste inn. Marsjen for klimaendringene ble dermed utsatt, og jeg fikk beskjed om å holde meg inne på observatoriet og lukke vinduer.

På grunn av utsettelsen passet det ikke for flere av de fra GONHS jeg planla å egentlig dra med. Når marsjen ble arrangert senere, dro jeg og Jacob sammen ikledd GONHS t-skjortene våre for å representere foreningens engasjement. Det var mange som hadde møtt opp for delta på marsjen, inkludert medlemmer fra andre miljø NGO-er til engasjerte privatpersoner. Det var et tog med mange ulike plakater med mye forskjellig retorikk, som for eksempel 'there is no planet B'.

Dette var et av flere slagord som viser hvordan lokalbefolkningen forsøker å påvirke politikken fra grasrota. Hovedgrunnen bak dette arrangementet er å rette oppmerksomhet mot klimagasser som skaper klimaendringer og viser til alvoret og bekymringerne som lokalbefolkningen opplever. Harold White har påpekt at dersom denne 'trenden' av utslipp fortsetter vil klimaet endres. Er lik, mennesker må endres uansett, det er bare spørsmål om hvordan og når. White poengterer at 'failure to rapidly reduce climate-gas emissions will result in severe, pervasive and irreversible impact for people and ecosystems' (2016:1). White argumenterer for at det ikke vil være mulig å få ned utslippene, eller å få økologisk balanse dersom en fortsetter å prioritere økonomisk vekst, transformering av natur til vare og individualisering (2016:2). Et sunt økosystem vil komme gjennom reduksjon av økonomisk vekst og mildere kapitalisme, som inkluderer privat eierskap og markedsdrevet forbruk (2016:2).

Arrangementene 'verdens miljødag', 'rydde strand dag' og 'klima marsj' er alle preget av globale prosesser som foreningen tok del i. I tillegg ga de meg et nærere blikk på Gibraltars frivillighet gjennom deres handlinger i form av protest, rydding og bevisstgjøring som respons på et større bilde av globale prosesser som søppel, luftforurensning og klimaendringer representerer. Klima marsjen som en protesterende marsj har spredt seg verden over og har foregått i over et år etter at Greta Thunberg tok til orde for klimarettferdighet i den offentlige klimadebatten. Gretas engasjement har spredt seg verden over og hun oppfordrer i klimasakens ånd å streike hver fredag – som kan følges på sosiale media i disse koronatider med emneknaggen #FridaysForFuture. Alle de tre arrangementene angår både lokalmiljøet og 'det globale', hvor det ikke går an å skille mellom denne dikotomien her. De lokale frivillige er også en del av en større bevegelse som gjennom forente nasjoner (FN), eller bevegelser inspirert av Thunberg,

med ønske om en fremtid for alle som speiler viktigheten av at vi sammen handler nå og endrer vaner, før endringene sannsynligvis tvinges frem i fremtiden. Disse arrangementene er arenaer hvor en også kan omgås andre som ønsker å ta på seg ansvar å rydde opp, dele kunnskap om løsning på forurensning eller å sammen forsøke å presse regjeringen til handling. Uten den felles interessen ville det ikke blitt noen av disse arrangementene, og gjør samtidig at man ikke føler seg alene om eventuelle bekymringer knyttet til søppel, luftforurensning eller klimaendringer. I tillegg til å være arrangementer hvor en kan oppleve å ta del i noe 'større enn seg selv', men heller setter seg selv inn i et globalt lys.

Arrangementene og problematikken som problematiseres har alle effekter som går både på lokal og på et global plan. Søpla som for eksempel havner ut i Gibraltarsundet, kan gjennom havstrømmer ende opp på strender langt unna. I likhet med havet, har heller ikke forurensningen i lufta noen grenser, som igjen bidrar til klimaendringer. Alle disse globale/lokale prosessene innebærer ringvirkninger som påvirker til 'den sjette utryddelsen'. Det var forskjell på disse arrangementene på omfang av mennesker, på 'verdens miljødag' var fokuset hovedsakelig på å bevisstgjøre den yngre generasjonen om å ta de 'rette' valgene, mens 'strand rydde dag' var for frivillige som selv ønsket å forbedre stranda og minske søppelets konsekvenser økosystemet. 'Klima marsjen' rettet seg mer mot politiske beslutninger, med et ønske om at regjeringen tar mer ansvar og gjør flere klimatiltak. Disse globale prosessene i antropocen fører med andre ord med seg ansvar og oppfordring til handling.

Antropologen Peter Rudiak-Gould, som har gjort etnografisk studie på Marshalløyene av klimaendringer, argumenterer for viktigheten av resepsjonsstudier (studiet av tegn) i antropologi av klimaendring (2011:10). Der påpeker han at verdens fysiske klima overalt endrer seg, men samtidig er det like viktig å undersøke menneskers ideer om klimaendringer, i tillegg til å undersøke menneskenes bestrebelser, institusjoner, praksis og historier (2011: 10). Rudiak-Gould fant ut at individer med større bevissthet om det vitenskapelige begrepet klimaendringer var betydelig mer sannsynlig å rapportere om lokale miljøendringer, og ikke bare tilskrive slike endringer til en større trend kalt 'global oppvarming'. I hver kategori av miljøobservasjoner - stigende hav, varmere temperaturer, redusert nedbør og så videre, rapporterte individer som var godt kjent med diskusjonen om global oppvarming oftere lokale miljøendringer enn de som ikke var det (2011:12).

Rudiak-Gould, har i senere tid skrevet om global oppvarming og skyld i teksten 'Climate Change and Accusation' hvor han poengterer at i den snikende forstyrrelsen av 'naturkulturen' som vi kaller 'klimaendringer' inspirerer et ønske om å tildele skyld (2014:365). Selv om mennesker forstår den vitenskapelige beretningen om årsak til klimaendringer, kan det bli gitt helt forskjellige fortellinger om ansvar (2014:365). Rudiak-Gould skriver at de som er enige i den vitenskapelige enigheten om klimaendringer, erkjenner både (1) at alle bidrar til klimaendringer og (2) at noen mennesker bidrar langt mer enn andre. Likevel sier vitenskapen ingenting om hvilket forslag som skal vektlegges moralsk mellom 'industriell skyld' eller 'universell skyld', (2014:366) Den industrielle skylden antyder en moralsk innramming av klimaendringer som en kriminalitet utført av en menneskegruppe på en annen, en feil som ikke er av universell menneskelig natur, men av kulturhistoriske spesifikasjoner for en bestemt sivilisasjon, karakterisert vanligvis som 'vestlig', kapitalistisk eller industriell (2014:366). Mens ved 'universell skyld' antydes en moralsk innramming om klimaendringer som menneskehetens selvdestruksjon. 'universell skyld' beskriver Rudiak-Gould er den slags

holdning implisitt tatt av de fleste nordlige regjeringer og vestlige forskere, selve karakteriseringen av klimaendringene som 'menneskeskapt' og 'global' innebærer universell snarere enn industriell skyld (2014:366).

Menneskene bidrar åpenbart ikke til utslipp eller ansvar på lik måte ettersom ulike handlinger utgjør ulike utfall. Det er viktig uansett å vite hvilke handlinger som forbedrer eller gjør det verre. Det at menneskets agens varierer åpner opp for en rekke nye problemstillinger knyttet til makt, rikdom, forbruk, status, utvikling, modernisering, globalisering, industrialisering, vestlig innflytelse, politikk, økonomi, effektivisering og teknologi mm. 'There is no planet B', sikter til at vi må ta vare på den planeten vi har, med ønske om at regjeringen skal ta mer ansvar og gjøre mer for den kommende generasjonen. En av løsningene for å få politisk påvirkning er å bygge nettverk og samles om felles ideer som foreningen er en del av, nemlig BirdLife International. Dette kan bidra til at mennesker kan samles om å redde verden, sammen.

3.6 'The times they are a-changin'

Antropocen er som nevnt innledningsvis en epoke kjennetegnet av menneskets fotavtrykk på kloden. Disse fotavtrykkene er knyttet til klimaendringer, forurensning, havforsurning, tap av biologisk mangfold (pga menneskets krav om plass og mat). Endringene som kjennetegnes av antropocen vil jeg hær vise til miljøarbeidernes egne opplevelser av at 'noe skjer'. Gjennom intervjuer em håndfull av de frivillige miljøvernbeiderne i GONHS som jeg hadde vært mest i kontakt med, fikk jeg følgende beskrivelser:

En av medlemmene i foreningen, som også nå er dagens miljøminister, beskrev at:

'It was a different Gibraltar in 1986, I remember swallows and ravens in town. I used to birdwatch where there was white rock birds and I used to swim where there was rich marine life, but now thats gone. But we have become more aware...In University I studied botanical concervation biology.

We have to be active in concervation. Before it was no environmental concern, now it is, thats revolutionary. Before we had power regulation in the middle of the city and no one cared, now people care. Throu botanical survays on the Upper Rock I learnd more about the issues'.

George, medlem med spesiell interesse for botanikk, forklarte følgende:

'The number of species is now much less. The footpath is important to maintain because of the marketeffect. Climate change have impact of some speices of plants, now its hotter summers. Large increase of yellow leged gulls and surtan other speices has dropped. Gulls and monkeys have influece on plants. To keep the environment clean is a win-win situation. It is a lot of human interfering in the Upper Rock Nature Reserve. Development and money are more important for many people than the environment. Certantly a number of orcides has plummeted and it's generally less species due to changes in the environment and change in human soul and the change of the climate'.

Anne, fuglekikker og ringmerker, beskrev endringene slik:

'When I was young there was a lot of insects, now I don't see much insects on the car window when I drive anymore. I also don't see much Castrels (bird of prey) any more. There wasn't much plastic before like it is today, fruit wasn't wrapped in plastic. I did not know about air and oil pollution. Lead was the problem back then. It was much more life before, such as bees and butterflies'.

En av de mer yngre frivillige arbeiderne, Jacob på 25 år, hadde en mer positiv beskrivelse:

'Now we have more awareness and take it more seriously, and with the current Minister of the Environment a lot has changed. GONHS today is useful for changing views'.

Liz sin beskrivelse på opplevelser av endinger i hennes tid, uttrykker:

'I remember in school we had mainly focus on renewable energy, like 30 yrs ago it was a hot topic, and acid rain, pollution, destroying forest in Scandinavia. No one then talked about plastic. But now, 30 years later, I am suprised that technology has not come so far that I had hoped, like for renewable energy, it has not moved on at all.... In university I learned about overfishing and coral reefs. I had a paper on coral reef. Plastic was not an issue then, if I could choose today I would have written about plastic. On the good side, more people are starting to wake up, it could be better, could be worse. I try not to use plastic, I don't ask for bags when I shop' (Liz).

Henry, som er lærer i biologi og frivillig i foreningen, beskrev følgende:

'When I got involved first, it was no awerness. I don't recall people were talking about the environment. Resently it's been more awerness, like in the UK it is now green parties. It's good we now got more awerness and take it more seriously. And with the new envionmental minister in Gibraltar much have changed. GONHS today are good for changing views' (Henry).

Stephen, beskriver endingene som:

'It's a difference between local and global impact. Gibraltar can only do a little. The main problems in Gibraltar is loss of habitat (because of the increase of humans), 2. terrestrial pollution, and the traffic is hard to change. 3. the marine life, with oil spill risks, it's a lot of ship traffic'.

Richards perspektiver på endringer:

One aspect changed a lot, namely photography. Before that was limited, but now, everyone can take good photographs, thats good for nature because people takes pictures of nature, flowers birds ect. and wondering what it is. It's easier. From a photographic point of view it's great to see bigger interest in peoples surroundings.

Now we are at a critical point because of climate change. We need to be aware, we can not continue to do as we humans do now, we have to leave a legacy for tomorrows children' (Richard).

Det er både optimisme og bekymrede responser fra de frivillige miljøarbeiderne i forhold til opplevelser av endringer. Det positive er at det virker å være mer bevissthet om miljøproblematikk i dag enn tidligere og mer deling og fotografering av naturen som kan trigge folks nysgjerrighet om natur.

Mens de bekymrede responsene handlet mer om endringer som kjennetegnes av epoken antropocen, som tap av biologisk mangfold, forurensning og klimaendringer. Opplevelser av tap av biologisk mangfold viser til konkrete endringer om arter som allerede har gått tapt, om svaler og ravner, hvite klippfugler, sjøliv, blomster, insekter, fugler eller biologisk mangfold generelt som er truet eller blitt helt borte. Forurensning blir knyttet opp mot menneskelige vaner som biltrafikk og skipsfart. Klimaendringer blir opplevd med varmere somre og påfølgende innvirkning på ulike arter. Dermed blir ikke klimaendringer noe fjernt og abstrakt, men heller endringer som oppleves nært og skaper bekymring. Disse opplevelsene av endringer gjennom deres egne liv er alarmerende og høyst reelle og fører med seg alvorlige bekymringer. Tap av arter er alvorlig, og bevaring er viktig for menneskers trivsel på jorda (Whitehouse 2015:69). Dette er prosesser av epoken antropocen, som Sayre (2012), Latour (2017) og Whitehouse (2015) skriver om, som krever handling og som retter spørsmål om menneskets ansvar til å se og å svare på at det som skjer. Fordi nå vet mennesker gjennom miljøarbeid i form av overvåking at mennesker er ansvarlig for klimaendringer, forurensning og utryddelser av arter – så naturen vil responder i måter som vil påvirke oss tilbake, mennesker engasjerer seg i et interaktivt forhold til miljøet (Milton 2002:51).

Som Stephen sier så har Gibraltar begrensninger, fordi globale utfordringer krever globale samarbeid. Selv om foreningen også arbeider i globale samarbeid, er det flere begrensninger. For eksempel er det vanskelig å endre folks vaner, som Stephen nevner når det kommer til å påvirke lokalbefolkninger til å endre trafikkvaner. Eller å endre skipstrafikken, ettersom Gibraltarsundet er en populær skipsrute. Med andre ord er det mange sosiale prosesser som er utfordrende å endre, men mulighetene for foreningen er også flerfoldig og bidrar til samarbeid, som også er utgjørende i global forstand som partnerskapet til BirdLife international. De positive endringene virker ikke å veie opp for de negative, som er preget av tap av arter og diverse forurensning som igjen bidrar til globale klimaendringer. I tillegg kan, ifølge Whitehouse, mer bevissthet om natur bety at ting står dårligere til (2015:69).

Klimaendringer blir påpekt av Richard som et kritisk punkt og får frem at vi (mennesker) må bli bevisste fordi vi mennesker ikke kan fortsette som nå, da fremtidige generasjoner fortjener å arve en beboelig planet. Denne beskrivelsen viser til at han opplever at vi mennesker har en plikt ovenfor kommende generasjoner. Et perspektiv påvirket av moral og verdier med ønske om å ta hensyn.

I tillegg ble det nevnt av Liz hvordan skolen fokuserte på miljøproblemer slik som overfiske og forurensning. Og at forestillinger om at teknologien i form av fornybar energi skulle 'redde' oss ikke skjedde slik som antydte. Plastikk er et stort problem hvor oppmerksomheten har økt de siste åra, med plastikk-hvalen og søppeløyene på havet som kommer som en konsekvens av bruk og kast-mentaliteten i det moderne, kapitalistiske samfunn. Det er imidlertid interessant med Liz sin kommentar om at hun forsøker å ikke bruke plastposer når hun handler eller forsøker å ikke bruke engangsplastikk. Ved å gjøre det linker hun eget forbruk til ansvar.

Det kan virke som løsningen fra de frivillige i foreningens sin side er å respondere på endringene som skjer med faktiske konkrete gjøremål. Som det å ta på seg ansvaret for

å forske, bevisstgjøre og bevare biologisk mangfold som de gjør for egen del, og for hele befolkningen (lokal og global).

På en annen side nevner George viktigheten av å bevare turstier for markedseffekt, som virker å være en viktig del av at klippen i det hele tatt er et naturreservat. George påpeker videre menneskers ønske om utvikling og penger som mer viktig enn å bevare biologisk mangfold. Ifølge George er det å holde miljøet 'rent', en vinn vinn-situasjon, men det oppleves utfordrende fordi det er mange forstyrrelser på naturreservatet. Som igjen leder til 'change in the environment, change in the soul and change of the climate'. Dette kan tolkes både positivt og negativt. Ved å se på den positive siden kan man anta at han mener; forandring i nærmiljøet (reduert forurensing) fører til forandring av enkeltindividets oppfatning av nærmiljøet (renere, større mangfold av planter og dyr), som videre kan føre til forandring av klima (sett at mange nok deler en slik opplevelse og bidrar).

3.7 Nøkkelen for overlevelse=nettverk av partnere

Miljøvern-NGOer har blitt nøkkelaktører for å forme og å iverksette fremveksten av initiativ til miljøvern rundt om i verden med mål om å arbeide for det felles gode (Nuesiri 2018:203). GONHS er en av mange partnere av den store globale ikke statelige organisasjonen *Birdlife International* som arbeider over hele kloden. Med fugler uten grenser trengs det mennesker uten grenser som samarbeider for å forske på og å observere endringer blant dem. Birdlife International er verdens største internasjonale organisasjon, samlet under en felles visjon. Denne visjonen handler om et '*ønske om å se en verden der natur og mennesker lever i større harmoni, mer rettferdig og bærekraftig*', som tar på seg oppdrag for å bevare fugler, deres leveområder og globalt biologisk mangfold, samt å samarbeide med mennesker for bærekraft i bruken av naturressurser (BirdLife.org). Birdlife- partnerskapet inneholder 121 partnere, med ideen om at lokale mennesker som jobber for naturen på lokale steder, men som er koblet nasjonalt og internasjonalt gjennom et globalt partnerskap, er nøkkelen til å opprettholde alt liv på denne planeten. Tilnærmingen fra lokal til global, mener Birdlife gir høy innvirkning på langsiktig bevaring til fordel for både natur og mennesker.

Birdlife International har mer enn 10 millioner medlemmer og støttespillere som består av 2,72 millioner medlemmer og 7,2 millioner mennesker som har støttet *BirdLife Partners* i 2015 uten å være medlem (Birdlife.org). Partnerskapet har samarbeidet med over 4000 lokale foreninger, inkludert tiltak i mer enn 1000 viktige fugle- og biologisk mangfoldsområder. Dette arbeidet involverte 1,9 millioner ungdommer under 18 år og partnerskapet sysselsetter nesten 8000 ansatte, støttet av 5000 frivillige. GONHS partnerskap til Birdlife International, men også British Trust for Ornithology (BTO) gjør GONHS lokale virksomheten av lokal forskning gjennom ringmerking, bevaring og bevisstgjøring viktig i en større sammenheng. Fordi gjennom å samle sammen ulike data fra ulike lokale steder, sammen, får man da en global oversikt.

I dette kapitlet har jeg forsøkt å få frem hvordan medlemmer startet sin interesse i foreningen, hvordan de opplever endring samt deltagelse på mer globale arrangementer dannet av globale prosesser som FN og klima-marsj utbredelser. Foreningen gjør varierende oppgaver som vi har sett her i forhold til promotering og bevisstgjøring av miljøproblemer ut til lokalbefolkningen.

I neste kapittelet skal jeg gå over til en annen del som spisser seg mer mot foreningens virksomhet i forbindelse med forskning – og hvor de der får besøk av tilreisende ringmerkere som også bidrar i denne forskningen. Disse tilreisende var fugleinterreserte fuglekikkere og ringmerkere som overnattet og oppholdt seg i og rundt observatoriet innenfor naturreservatet. Dermed vil jeg i neste kapittel ta for meg samlivet på observatoriet gjennom hvordan dette bygget fungerte som en møteplass for å utføre praksis i fellesskap, men også med hensikt å fange inn data gjennom å kartlegge mangfold, helsetilstand og telling.

4 Samlivet på observatoriet

Foreningen er, som nevnt innledningsvis, avhengig av engasjerte arbeidshender som på frivillig og midlertidig basis oppholder seg på reservatet over flere dager eller uker i strekk. I dette kapittelet vil jeg se nærmere på samlivet blant de frivillige. Samlingspunktet for mye av dette livet utspant seg i og rundt selve fugleobservatoriet på reservatet. Her spiste vi mat sammen, og her sov vi mer eller mindre sammen. Dette samlingsstedet kunne til tider huse mennesker i alle aldre, fra begge kjønn, og med opprinnelig bosted fra mange forskjellige steder i verden. Observatoriet hadde en enkel materiell utforming som kunne minne om en spartansk innredning (barsk, enkel), og dette observatoriet kunne fungere som en sosial møteplass. Med sosialt samvær ble nye bekjenskaper knyttet, til og med Facebook- vennskap ble skapt. Andre sosiale forhold som fant sted på observatoriet var ekspert-novise forhold, hvor reproduisering av kunnskap skjedde gjennom ringmerking av fugler. Dette midlertidige samboerskapet kunne også oppleves som et intenst og flyktige fellesskap, noe som Andreas Wittel kaller nettverksosialitet, som beskrives som en sosialitet kjennetegnet av moderne tid. Livet på observatoriet var preget av fugleinteresse gjennom praksiser i form av fuglekikking og ringmerking. Rammene av materialiteten av observatoriet, beliggenheten, bosituasjonen og de ulike sosiale relasjonene utgjorde samlivet på observatoriet.

4.1 Observatoriet: design og bruk

Observatoriets form og materialiteter var med på å skape rammer for kommunikasjon (Tjora 2018:10) og praksis. Design og observatoriets materialitet legger føringer for bruk, hvor design av observatoriet var som 'scriptet' med formål og funksjon om at dette var et sted for ringmerking og observasjon. Fugleobservatoriets materialitet kan sies å være som en spartansk innredning som karakteriseres som en litt hardfør, nøysom og enkel stil. Før jeg gikk inn døra så jeg et skilt med GONHS logo på, som viste at jeg var på rett sted. Jeg fikk vite at første natten der skulle jeg være alene før flere tilreisende kom, fra dag 2. Jeg fikk beskjed fra Anne (fra foreningen) om å ligge på rom nr.3 hvor det var 4 senger. Da jeg kom inn på rommet, var det lagt frem dyne og pute på en av madrassene med sengetrekk og håndduk.

Det første jeg møtte da jeg gikk inn døren var en lang pult av tre på den ene siden med ringeutstyr og ringmerker-guide plakater. På den andre siden var det også et par pulter med en bunke magasiner. Dette rommet var ikke en vanlig gang, men tydelig et rom for ringmerking. Dette rommet ble også brukt på andre måter, som et rom hvor vi spiste sammen, lese eller bare sitte å prate. På grunn av et fravær av 'stue', så ble

gangen/ringmerkerstasjonen også brukt som et oppholdsrom. I hjørnet av rommet var det stablet mange plaststoler oppå hverandre som egnet seg godt til å bruke ute (men ble også brukt inne), og et par trestoler for innebruk. Lesestoff var tilgjengelig med ulike bøker som for det meste var om fugler, men også sommerfugler og planter, samt magasiner av Nature News, BTO (British Trust for Ornithology) og Birdwatcher magasiner tilgjengelig. Dermed var dette rommet også litt som et lite natur-bibliotek, men som i tillegg inneholdt permer med informasjon om naturreservatet og generell turistinformasjon om stedet Gibraltar.

Rom nummer 1 inneholdt en seng, et skap, en eldre PC, et par kontorstoler, samt en kommode med håndduker og sengetrekk for de besøkende. Selv om det var en seng der, så var det ikke foretrukket at noen lå der ettersom Richard (lokal frivillig), som ringmerkeransvarlig, ofte dro dit for å overføre nedskrevet data for hånd over til et dataprogram-skjema som skulle videresendes. Rom nr.2 inneholdt 2 sengeplasser, med et nattbord til begge, egen dør ut, et vindu (med gitter), og en hylle med flere puter og dyner samt noen madrasser. Siste rommet (nr. 3) som jeg fikk beskjed om å sove på inneholdt egen ytterdør, to vindu (med gitter), 4 senger, 4 nattbord, en skrivepult, ovn, klesstativ og en hylle. Alle delte kjøkken, bad og fellesarealet i gangen og uteplassen. Veggene i gangen var dekorert av fuglebilder, stort kart over Gibraltar og en tavle full av fotografier av ulike fuglearter. På tavla var det også et par informasjonsskriv med mobilnummer til GONHS frivillige, samt info om fugleinfluensa. Utenfor observatoriet var det plaststoler og et plastbord og to klessnorer. I tillegg hadde foreningen laget en liten dam utenfor observatoriet hvor det var lagt inn fisk og frosker. Like ved dammen var det to nett man kunne rigge opp for ringmerking.

Observatoriet viser materielt sett til hva dette bygget er ment å bli brukt til, gjennom utstyret for ringmerking, nærbilder av fugler og fugleinformasjon. Fravær av stue, spisebord, eller TV- materialitet viser at dette ikke er som et hus eller hytte. Selve meningen av oppholdet er som 'programmert' inn i innredningen. I dammen utenfor var mange pratsomme frosker med på å utgjøre opplevelsen av oppholdet. Hver kveld hadde froskene mye å snakke om, og ble godt lagt merke til og ble flere ganger et tema blant de tilreisende. Frivillige av foreningen hadde lagd dammen selv, og Anne, som selv hadde vokst opp med dammer i Storbritannia, uttrykte at dammer med et yrende liv var spennende.

Boforholdet på fugleobservatoriet ble jeg fortalt av flere tilreisende var luksus sammenlignet med andre observatorier som var opplevd. Ringmerkernes vaner viste en tilfredshet ovenfor en relativt enkel materialistisk og aktiv livsstil. Av elektronikk på observatoriet var det et par ovner, vifter, en gammel data for å sende ut elektronisk data om fugler, en vaskemaskin, en komfyr som ikke gikk over 50 grader, og kun en av fire kokeplater som var brukbar, i tillegg til en radio. Ingen tv, ingen internett og ingen air condition på varme sommerdager. Det er med andre ord tydelige spor i observatoriets design og materialitet som viser at dette bygget skal brukes til forskning, og de tilreisende blir tilbudt av foreningen å overnatte på et spesielt lokalisert sted, med det nødvendige av utstyr for å samle inn data.

Observatoriet som bygg kan forsås gjennom ulike perspektiv, på samme måte som Ingrid Rudie (2010) mener vi kan se huset gjennom tre ulike forståelsesrammer. Huset som *tekstualitet* (fortid, nåtid, glimt av en fremtid), huset som *evokativ kraft* (stemningsskapende) og som *praktisk og symbolsk prosjekt* (Broch 2020:7). Observatoriet er en bygning for overnatting, matlaging, ringmerking og som ordet tilsier,

å observere. Observatoriet skiller seg fra det vi vanligvis forstår som et hus, i form av at huset har nær tilknytning til 'et hjem', noe som observatoriet ikke var. Rudies ulike forståelsesrammer kan likevel være nyttig i forståelsen av observatoriet, som passer under rammen av *praktiske og symbolsk* prosjekt gjennom tilstedeværelsen av utstyret som var til stedet for ringmerking. I tillegg til observasjons-boka som tydeliggjør hvilket praktisk prosjekt som foregår der. Observatoriet kan videre forstås som *tekstualitet* om en ser data fra tidligere år, samt kalendre med 'bookinger' til neste ringmerker sesong på tavla – kommer glimt av fortid og fremtid frem.

Antropologen Marianne Lien (2018) har skrevet en tekst om konseptet hus, og brukt Levi-Strauss betydning av begrepet 'hus-samfunn', som han beskrev om forhold til Kwaikiutl slektskap. Lien beskriver Levi- Strauss forståelse av hus som lignet på et europeisk adelshus med juridisk og moralsk enhet, som innebar rettigheter og plikter (Lien 2018:32). I likhet med 'huset' kan observatoriet undersøkes som 'moralisk person', hvor observatoriets materialitet symboliserer den praktiske meningen med tilstedeværelsen, i den forstand praksisens mening av å samle inn data. Den praktiske meningen sier vel så mye om hvordan bygget er ment å brukes, så vel hvordan observatoriet ikke skal brukes. Det er for eksempel ikke meningen å komme å bo på observatoriet om man ikke har interesser for ringmerking eller å få med seg migrasjonen. Den praktiske meningen med observatoriet er nettopp å observere (og notere ned dataen) migrasjonen og/eller bidra til forskning gjennom ringmerking. Observatoriet kan i tillegg være i likhet med 'hus' et objekt for identitetsmarkering og symboler (Lien 2018:31). I form av at observatoriet er et sted for fugleinteresserte 'fuglekikkerne' og 'ringmerkerne', og ikke for generell turisme. Dersom man ser på identitet som noe man 'gjør', er de som kikker på fugler 'fuglekikkere' og de som praktiserer ringmerking 'ringmerkere'. Observatoriet symboliserer foreningens eksistens og virksomhet, gjennom identitetsmarkører gjennom symboler som for eksempel foreningens logo, skilt og gjennom praksisene som finner sted der. I tillegg kan observatoriet symbolisere mer samfunnstrukturelle kontekster, som retter seg mot selve begrunnelsen for at denne foreningen i det hele tatt eksisterer, i lys av historie og samfunnsmessig funksjon.

4.2 Sammen for forskning

Sola skinte, og det var en frisk vestlig vind som er en god dag for å observere migrerende fugler. Jeg sto utenfor observatoriet med andre fuglekikkere, en blanding av GONHS-medlemmer og tilreisende fuglekikkere hvor en av dem tok ansvaret med å notere ned observasjonsdata i loggboka for fugleobservasjoner. Denne dagen fikk vi oppleve hundrevis av rovfugl på veg fra Afrika over til Europa.

Fuglekikkingen gikk ut på, som ordet sier, å kikke på fugler utenfor observatoriet med forskjellig utstyr som kikkert, teleskop eller kamera. Men det var ikke bare å kikke på fugler som skjedde under denne praksisen, det var også viktig å dokumentere observasjonene. Fuglene kunne være flyvende flere hundre meter unna, til og med kilometer unna. Gjennom foreningens ivrige frivillige Richard fant jeg fort ut at vestlig vind var den vindtilstanden som var den beste for migrering. Praksisen av identifisering var vanskelig og krevde trening. Med andre ord var praksisen av fuglekikking en måte å se på som krever erfaring, i tillegg til viten. Erfaring, i form av å trene på å se etter fugler, og viten, gjennom å tilegne seg kunnskap om forskjell på ulike arter. Gjennom

årevis av interesse for å tilegne seg kunnskap om fugler og gjennom trening, hadde fuglekikkerne lært å skille fugler fra hverandre ved å se de viktige detaljene. Ikke bare utseendemessig, men det ble også sett etter karakteriserende adferd, for eksempel var det noen av rovfuglene som måsene reagerte på, som kunne karakterisere en type rovfugl. Ørn kunne bli angrepet av måker, men svartglente fløy forbi uten angrep. Grunnen til at jeg tenker at praksisen av fuglekikking er relevant er fordi det å notere ned artsobservasjoner virket 'underforstått' og nesten forventet. Observasjonsdataen skulle dokumenteres gjennom å skrive ned art, antall, dato og tidspunkt i foreningens fuglebok. Artene ble skrevet ned i initialer, som for eksempel 'Black Kite' ble beskrevet som 'BK'. Dokumenteringen ble videre lagt ut på foreningens hjemmesider under 'Recent Sightings'.

Vær og vind tas med i beskrivelsen ettersom dette påvirker migreringsforhold. Det er ikke bare rovfugler som blir telt, men det er rovfugler det er flest av som migrerer, som særlig lokker fuglekikkere dit. Praksisen av fuglekikking handler om å lære å se forskjell på fugler, dokumentere og dele nyhetene om migreringen. Foreningen bruker deretter disse migrerings-dataene på sin hjemmeside for at verden også kan se hva som finnes her. Som Grasseni (2004) har poengtert, er kunsten å se en trent sans som karakteriseres av enkelte spesifikke praksiser (2004:41). Utenfor observatoriet samlet fuglekikkere seg sammen for å nyte denne opplevelsen av fuglemigrering sammen, men bidro samtidig med å dokumentere arter og antall migrerende fugler (særlig rovfugl). Entusiasme for rovfugl var synlig for praksisen av fuglekikkingen og opplevdes som en 'jakt-følelse', som en av informantene responderte på å observere ulike rovfugler. Den følelsen av å 'oppdage' fuglen ga altså et slags 'kick', og fuglekikkerne delte gledelig sine observasjoner med å peke og fortelle hvilken art det var, som kan virke å være tegn til entusiasme for fugler.

Ringmerking som praksis, på den andre siden, var mer omfattende og energikrevende, hvor de frivillige arbeidet sammen i et team for å samle data for forskningen. Regler for ringmerking varierer fra land til land, men av hva jeg fikk vite av mine informanter var det nødvendig å få tildelt en trener med ansvar for opplæringen, men også at det var forskjellige 'grader'. Noen hadde 'C-lisens' som jeg lærte var hierarkisk klassifisert under 'A-lisens', som kunne ringmerke uavhengig. Ringmerkingen foregikk innenfor naturreservatets grenser, markert med skilt som skulle advare eventuelle turister om å være 'obs' på at her skjer det ringmerking-virksomhet. Et par ganger ble det satt ut lydspiller for å tiltrekke fugler til å bli fanget i nettet for ringmerking. Praksisen handlet om å 'helsesjekke', gjennom å sjekke alder, muskler, fettprosent og å veie fuglene for å så til slutt sette på en ring med unik kode av bokstaver og tall som ble dokumentert. Tallene for helsesjekken og koden ble i neste omgang ført over på datamaskinen inne på observatoriet og sendt videre, som et lokalt bidrag til global forskning. Enkelte arter ble etter ringmerkingen brukt som 'modeller', som bidro til 'et fotografisk minne' til privat bruk, i tillegg til promotering eller dokumentering av foreningen, som ønsker å vise frem hvilke arter som kan dukke opp i Gibraltar. Fugler som ble brukt som modeller var spurvehauk, tårnfalk, bieterer og hærfulg. Disse fuglene ble sett på som spesielle og ble møtt med entusiasme. Bieteren og Hærfulgen skiller seg ut fra andre fuglers utseende med spesielle fargekombinasjoner som bieteren har, og Hærfulgens 'hanekam-sveis'.

En ringeøkt hadde startet opp allerede i skumringstiden før soloppgang. Håpet var å fange inn og ringmerke så mange fugler som mulig før dagen var over. Ringmerke-trenerne hadde god regi på de under trening. Som novise lærte jeg

stadig mer for hver dag som gikk. Noen ornitolog eller sertifisert ringmerker skulle jeg jo likevel ikke bli. Andre var under opplæring for å senere skulle ta eksamen. Men vi kjente alle på godfølelsen i å få være med på et viktig stykke arbeid. Å arbeide som frivillig var mer enn godt nok. Og å være sammen med likesinnede gjorde arbeidsinnsatsen enda mer tilfredsstillende. Når vi alle er samlet i hovedværelset på laboratoriet – som både er oppholdsrom, ringmerkerrom og gang, sier Mary: 'Det beste med hele fugleringen er å slippe fuglene fri'.

Beskrivelsen fra Mary 'å slippe fri fuglen er det beste' virker å innebære symbolske og moralske dimensjoner. Joseph Wood Krutch skrev teksten 'a bird in the bush', hvor han poengterer det at fuglenes beste venner ofte er de som ikke gir dem oppmerksomhet (Krutch 2010:220). Ringmerking som metode er diskutabelt i forhold til moral og etikk, som også ble poengtert av en av mine ringmerker informanter. Hun fortalte i så måte at den midlertidige fratagelsen av fuglens frihet, kunne rettfærdiggjøres for forskningens del – som også har hensikt i å beskytte artene. Så lenge praksisen blir gjort på en god og forsvarlig måte unngår fugler å bli skadet. Dataen som samles inn gjennom ringmerking sees på som verdifull data, spesielt med hensyn til klimaendringer og tap av habitat, og endringer kartlegges fortløpende. Marys beskrivelse om at 'to release the bird is the best feeling', ser ut til å rette seg mot fuglens mente og symbolske plass. Krutch mener at en fugl i bushen er verdt to i hånden fordi det å nyte utsikten av fugler fly med dens 'frihet' er dens mening. Krutch ser fugler som symbolske og estetiske skapninger som vi først legger merke til fordi fuglene er fargerike og beveger seg raskt, og fordi fugler virker frie fra våre fysiske og emosjonelle begrensninger (2010: 230). Utrykket 'fri som fuglen' er en ide om vingene som symbol for frihet (2010: 230-231). Det som interesserer er en idé, ideen om frihet (2010: 231).

4.3 Reprodusering av kunnskap

Etter innhenting av fuglene kom novisen Susan opp til observatoriet hvor hun skulle identifisere art, kjønn og alder, samt måle muskler og fettprosent, veie fuglen og sette på riktig ring-størrelse. Richard, som lokal ringmerkerekspert og hovedansvarlig denne dagen, guidet etter behov og satt klar med pennen til å notere ned i ringmerker-skjemaet hvilke opplysninger Susan ga. Richard fulgte nøye med på hvordan helsesjekken og ringmerkingen ble utført for å sikre at praksisen blir gjort på riktig måte.

Samlivet på observatoriet er i hovedsak bygd opp og organisert rundt ekspert-novise relasjoner. Eksperten er den erfarne ringmerkeren som lærer opp og sikrer kvaliteten til novisen som er under opplæring, eller andre som ikke kan selv stå ansvarlig for datainnsamling. Ringmerkerne kom fra forskjellige land som Malta, Sveits, Danmark, Tyskland og Storbritannia. Utdraget ovenfor viser til en situasjon hvor en novise får praktisk trening som skjer under åsyn av en erfarne ringmerkerekspert. Rollen til eksperten handlet hovedsakelig om å kvalitetssikre hvordan helsesjekken og ringmerkingen gjøres, samtidig som eksperten noterer ned dataen novisen beretter i ringmerker-skjemaet. Ekspertens hovedansvar er kort forklart å videreføre den 'riktige' måten å utføre praksisen på, som spesifikke metoder å innhente dataen på som jeg nå skal forsøke å beskrive.

En hovedregel er å utføre dette på en ansvarlig og hensynsfull måte slik at fuglene blir minst mulig forstyrret. Fuglene fanges i nett som er satt opp i forkant. I innhenting

av fugler er det viktig å få fuglen fri fra nettet på riktig måte, det vil si starte med føttene for så å 'rulle' nettet av, for så å legge fuglen i en pose og knyte riktig slik at fuglen ikke rømmer. Etter innhentingene dro vi opp til observatoriet for å starte helsesjekken og ringmerkingen. Da er det viktig å ha kunnskap om arter, for å kunne vite hvilken art som skal skrives ned på papiret foruten fuglens kjønn. Neste skritt er å måle fuglen og se etter aldringstegn på vingene, etterfulgt av å blåse på fuglens mage for å finne ut muskelmasse og fettprosent. Over ringmerkerbenken var det plakater med 'oppskrifter' og bilder som skulle vise hvordan man klassifiserer ulike grader av muskelmasse og fettprosent. Muskelmassen kjennetegnes gjennom formen på magen, hvor formen varierte fra spiss til rund, jo rundere desto mer muskler. Det var 4 kategorier fra 0 til 3, hvor 0 sto for skarp (lite muskler), 1 sto for mindre skarp, 2 lett rund og 3 sto for rund, som er 'maksimal muskelmasse'. Fettprosenten ble klassifisert fra 0-8. Videre ble fuglen lagt i en 'dorull' lignende form med hodet først slik at den ikke rømmer, med mål om å veie fuglen. Fugler som ikke ser noe holder seg i ro. Det siste som skal læres i forbindelse med ringmerkingen er å lære seg å sette på en ring, og å kunne identifisere riktig størrelse på ringen. Ringene var klassifisert i tre ulike klasser i forhold til størrelse. Alt dette forventes å skje så fortløpende og effektivt som mulig for å unngå å berøve fuglens 'frihet' for lenge.

Utstyret som ble brukt under ringmerkingen var nett, stakk, poser, posehengere, linjal, vekt, ringer, tang, fugleguider samt utstyr til dokumentering: perm, ark, penn og PC. Disse tingene trengs i prosessen av ringmerking og utgjør helheten av treningen. En vellykket ringmerking, som for øvrig kun utgjør en liten del av helsesjekken, bidrar med data som setter foreningen i stand til å diagnostisere populasjonen og fortelle verden om fuglens helsetilstand.

Susan hadde allerede erfaring med ringmerking, men trengte mer praksis for å kunne selv holdes ansvarlig under ringmerkingen, i tillegg til en eksamen som skulle tas en kort stund senere. På grunn av at Susan fortsatt var novise, hadde Richard overoppsyn med merkingen, noe som både bidrar til å minske faren for å skade fuglene, og minimere faren for å generere data på feil grunnlag. Gjennom kontinuerlig tilstedeværelse overføres kunnskap fra ekspert til novise. Ekspert – novise-forholdet forutsetter med andre ord tilstedeværelse, samarbeid, interaksjon og sosialisering med sikte på å reprodusere kunnskap. Richard på sin side er den eneste ringmerkereksperten på Gibraltar og startet opp sin ringmerkereise gjennom å ta kurs i Storbritannia ettersom det ikke er noen ringmerke-program på Gibraltar. Han er i dag hovedansvarlig for ringmerkingen på observatoriet.

Ringmerkeren Johanna var i slutten av 20-åra. Hennes innerste ønsket var å finne nye arenaer hvor hun kunne lære bort sin kunnskap. Johanna kom til observatoriet for å ringmerke på frivillig grunnlag med en utdanning innenfor naturvern i Storbritannia.

'I work for an outdoor organization with children from 8 to 13 years, which is an organization with many similarities to the scout, but different in the form of a lack of uniform requirements. I want to teach the children about nature, nature conservation and I hope that one day they also want to become birdringers'.

Dette utdraget fra Johanna viser hvordan hun selv ønsker å formidle sin kunnskap videre til andre og på den måten bidra til å heve folks bevissthet om fuglens helsetilstand i menneskets tidsalder. En viktig forutsetning for å lykkes med dette er deltakelse og tilstedeværelse fra begge parter, ekspert og novise.

Læringsprosessen endres over tid, fra å selv være den som mottar lærdom til å selv bli den som lærer bort kunnskap til andre. Lee, Roth, og Boyer (2003) hevder at ekspertkunnskap er kunnskap som kommer av deltagelse i form av praksis i et fellesskap over tid, og hvor læring er en sosial prosess som innebærer skiftende deltagelse i konstante skiftende sosiale relasjoner (2003:156). De påpeker videre at så lenge ekspertkunnskap utvikles under langtidspartasipasjon i en praktisk aktivitet, og alltid innebærer sosiale og materielle relasjoner, vil viten og læring alltid overskride individet (2003:156).

Summerson Carr (2010) skriver i teksten 'Enactment og Expertise' at ordet 'ekspert' kommer fra latin, *expertus* (å prøve), og oppsto først i det engelske språket som et adjektiv som var nært relatert til det engelske ordet *experience*, som på norsk er erfaring (2010:25). Kunnskapsutvikling skjer dermed gjennom ulike praksiser som gir ulik kunnskap, og som nettopp forutsetter sosial interaksjon og øvelse. Carr påpeker at utvikling av kunnskap ofte starter med en treningsperiode, og foreslår at vi kan definere ekspertkunnskap som en kommunikasjonsmåte som viser seg som en spesiell type kunnskap som manifesteres i interaksjon (2010:19-20).

Fordi praksis og kunnskap må begrunnes på noe vis for å videre bli sett på som nyttig og legitim, trenger den en institusjonell tilknytning, noe som organisasjoner som BTO (eller forskningsinstitusjoner) bidrar med i denne sammenheng. Dette bidrar til å motivere og engasjere mennesker til å på frivillig basis engasjere seg for ringmerking. Etter å ha uttrykt et ønske om å delta, blir novisen tildelt en egen spesialist (trener) som forestår undervisningen og som på et punkt utsteder lisenser.

'to be recognized publicly as (a ritual specialist in Mayotte) is to perform as one, to act the part, and to provide assistance in the appropriate manner when it is needed' (Carr 2010:26-27).

Slik blir novisen over tid selv en sertifisert ekspert. Eksperten ledsager novisen på veien helt til den erfaringsbaserte kunnskapen utøves på riktig og selvfølgelig vis. Kunnskap kommer som kjent i mange ulike former, som for eksempel ferdigheter og 'know how', verbal, erfaringsbasert eller teknologisk kunnskap (Olsen og Thuen 2012:273). Med kunnskap sikter jeg her både til kunnskap i form av viten og kunnskap i form av 'kroppslig kunnskap'. Kunnskap i form av viten kan for eksempel være å vite forskjellen på en blåmeis og kjøttmeis. 'Kroppslig kunnskap' kan for eksempel være å klare å rulle av nett fra fuglenes ben på en spesifikk måte.

Men kanskje den viktigste ferdigheten var evnen til å lære seg å dokumentere det som ble gjort, altså overføre arbeidet til et skjema bestående av tallfestet dokumentasjon på sentrale indikatorer som art, kjønn, alder, muskelmasse, fettprosent og vekt. Sett fra et kunnskapsantropologisk ståsted vil det si å bidra til å skape et inntrykk av at tallenes funksjon også gir et godt blikk på fuglenes helsetilstand. En slik forkjærlighet for det målbare er velkjent i naturvitenskapen. Det innebærer blant annet at for å bli ekspert, må novisen trene på å bli vant til å identifisere og måle alle disse kategoriene på en riktig måte som eksperter gjør. Prosessen innebærer med andre ord mange komplekse sammensetninger av ting, kunnskapsidealene, viten og praktisk erfaring.

4.4 En sosial møteplass

Fugleobservatoriet fungerer som en sosial møteplass for både lokale og tilreisende fugleinteresserte som kommer innom, både for de som kommer for et dagsbesøk og de som blir boende i flere uker i strekk. Noen kommer sammen med venner eller partnere, noen kommer alene. Noen kommer som novise, andre kommer som ekspert. Uansett vil en møte nye mennesker. Å tilbringe tid på observatoriet er en gylden mulighet til å bli kjent med mennesker som deler samme interesse som en selv.

Flere av de fugleinteresserte på observatoriet dro hjem igjen med flere Facebook venner enn de hadde fra før, som et eksempel på at et sted som dette kan bygge relasjoner. Det blir ekstra nært når en sover på samme rom som nye mennesker, som kanskje gjør at det er mer fordelaktig å bli kjent. Men også å forenes rundt samme interesse gjør det lettere å starte en samtale, enn om en skulle bodd på hotell, ringt på til naboen gjetten seg til et tema. Å bli venner på Facebook, eller andre sosiale medier gjør det mulig å opprettholde kontakt til tross for geografisk avstand. Vennskap i denne sammenhengen blir knyttet på grunn av felles interesse for fugler, gjennom møtet på et fugleobservatorium, av frivillighet. I tillegg til å ha muligheten til å kontakte gjennom Facebook, har man også friheten til å følge med på bildedelingen og kommentere – mer på avstand, enn å direkte kontakte på messenger/Facetime. Dette kan fungere som en måte å følge med på hva andre driver med, på avstand. Dette Facebook-vennskapet betyr ikke nødvendigvis et nært vennsforhold eller et ønske om å utvikle dette, men kanskje heller å observere og kommunisere på avstand. Vennskap er i likhet med deltagelse i frivillig fellesskap noe en selv velger som Miller (2017) er inne på, og beskriver at folk finner vennskap rundt samme ideologi. Både vennskap og frivillig arbeid er forent av friheten ved å ta valg over eget liv. Frivilligheten på observatoriet og sosiale relasjoner går hånd i hånd. De fugleinteresserte utveksle historier og dele spenning over fuglene. Mesteparten av tiden prates det om fugler, som for eksempel hvilke fugler det håpes å se eller fange. Flere av de fugleinteresserte på observatoriet var vant til å leve i kollektiv og å være på reise.

Denne møteplassen preges av intense og flyktige bofellesskap i tillegg til møter mellom de tilreisende og den lokale foreningens representasjon av organiserte nettverk. Møter preges av mennesker som utfører miljøarbeid på bakgrunn av premisser av frivillighet og valg, og de er villige til å gå den ekstra mila. Menneskene som kom innom observatoriet var ikke en homogen gruppe, men møttes der på bakgrunn av en felles interesse for fugler uten at alle var like opptatt av miljøvernaspektet. Samværet derimot, bidro til at nye bekjenskaper oppsto og til å utvide ens eget sosiale nettverk. Antropologen Ann Grodzins Gold har skrevet om fellesskap i teksten 'Conceptualizing Community: anthropological reflections' (2005). Her legger hun vekt på at begrepet fellesskap kan innebære mye forskjellig, men like fullt viser til en gruppe mennesker som har noe til felles på en eller annen måte (Gold 2005:2). Jeg vil hevde at en viktig fellesnevner i denne sammenheng nettopp er en felles forståelse for betydningen av å delta i og bidra med datainnsamling i foreningens regi. De deler med andre ord en felles visjon om at de deltar på frivillig grunnlag med sikte på å ta et moralsk ansvar for å fremskaffe tall som kan hjelpe andre til å bedre forstå situasjonen til dagens fuglebestand. Gold er en av de som vektlegger nettopp hvordan miljøvernfellesskap ofte innebærer moral som en viktig dimensjon, som et moralsk ansvar overfor naturen (2005:2). Et av mine bidrag med denne avhandlingen er å i tillegg forsøke å sannsynliggjøre at menneskene det her gjelder også fremhever at de tar dette ansvaret

på et individuelt grunnlag. Og at de samtidig brenner sterkt for å utøve dette ansvaret i felleskap med andre.

I starten av mars kom Anne og inviterte meg og Thomas ut på en kort fuglekikkertur til Spania. Sammen observerte vi flere fuglearter og imellom observasjonene spiste vi en god lunsj. På denne turen pratet vi om tykt og tynt, og Thomas, som er naturfagslærer, ringmerker novise og fuglekikker, fortalte om viktigheten ved å finne glede i naturopplevelser for å i det hele tatt bry seg. Denne korte beskrivelsen var ment til å gi et innblikk i hvordan Anne i foreningen tok initiativ til å inkludere meg og Thomas med på fuglekikkertur. Der kunne vi sammen dele en opplevelse i naturen og bli bedre kjent. I en senere anledning, da jeg Susan og fuglekikkeren Jackson oppholdt oss på observatoriet, kom Anne for å invitere med oss alle på tur som en vennlig inkluderende gest. Å utøve miljøarbeid er med andre ord noe en først og fremst gjør sammen med andre.

Det å bo under samme tak og dele fasiliteter som kjøkken, bad, vaskemaskin, gang/ringmerker-rom, uteområdet, og til og med samme soverom beskriver først og fremst et midlertidig (bo)fellesskap. Midlertidighet, men også med mulige utsikter til 'noe mer', beskriver i stor grad tilværelsen på observatoriet. Det midlertidige fellesskapet som kunne oppleves på observatoriet karakteriseres av intense og flyktige møter, noe som ligner det Levang, Bye, Hirrich, Røkkum, Torp, Tjora (2017) beskriver fellesskap i en festival-kontekst, som følgende:

'Fellesskap oppstår på flere måter, både gjennom å (1) være sammen med den gruppen man ankommer festivalområdet med, (2) være sammen med mennesker man allerede kjenner og (3) være sammen med helt nye mennesker som man ikke kjenner fra før' (2017:73).

Sosiologen Aksel Tjora skriver om fellesskap i teksten 'Det offentlige rommets flerdimensjonale fellesskap' (2018). Tjora vektlegger her at fellesskap vil handle om hvordan sosial interaksjon mellom individer vedlikeholder eller skaper samhandlingsmønstre som definerer hva slags offentlig rom vi har å gjøre med (2018:9). Et interessant fenomen Tjora påpeker handler om spillet Pokemon Go, som dukket opp sommeren 2017 og skapte koordinerte handlinger mellom tilfeldig ansamlinger av folk på ulike steder for å fange virtuelle Pokemons (Tjora 2018:8). Spillere som ellers var fremmede for hverandre måtte samarbeide for å lykkes (2018:9). I likhet med Pokemon Go må også fugleentusiaster på observatoriet samarbeide for å oppnå målene sine, men istedenfor å 'jakte' virtuelle dyr med mobilen, 'jakter' de faktiske levende vesener som bebor denne planeten og ikke den virtuelle verdenen. Samarbeid er her helt sentralt. Hele bakgrunnen til at det i det hele tatt var noen på observatoriet å samarbeide med, var at foreningen eksisterte og kunne kontaktes gjennom kommunikasjonsteknologi som gjennom å oppsøke foreningens hjemmeside, e-post eller mobilnummer. Uten kommunikasjon hadde det åpenbart ikke vært noe samliv på observatoriet. Tjora trekker frem *kommunikasjon* som en viktig del av å delta i et fellesskap.

Andreas Wittel (2001) har i sin 2-årige lange etnografiske studie i London om nye medier skrevet om nettverkssosialitet. Studien viser et skifte fra sosialitet basert på fellesskap til en sosialitet basert på nettverk. I en nettverkssosialitet blir fremmede potensielle venner, som er preget av sen kapitalisme (2002:71). Wittel beskriver nettverkssosialitet som flyktig og intenst, dynamisk og med åpne strukturer som en utvikling av et moderne samfunn i bevegelse og som kjennetegnes av teknologibruk (2002:2). Denne moderne sosialiteten viser egenskaper av individualisering der individer

aktivt må konstruere bånd gjennom valg (2002:65). Sosialiteten på observatoriet kan forstås i lys av Wittel som en sosialitet preget av modernitet, som en del av et samfunn i bevegelse og hvor alle på denne møteplassen kan bli potensielle venner. Hvor disse flyktige og intense møtene er basert på individuelle valg, som karakteriserer den moderne sosialiteten. Teknologi spiller en viktig rolle i nettverks sosialiteten, og som nevnt er den viktig i foreningens virksomhet i form av digital kommunikasjon. Wittels beskrivelse av nettverks sosialitetens rolle i arbeidslivet virker å ha likheter med det som skjer i ringmerkingens form for 'organisert frivillig arbeid'. Som vist innledningsvis beskrev Johanna at ringmerking opplevdes som halvveis ferie og halvveis arbeid, og partneren Peter beskrev at han tidligere fikk betalt for dette arbeidet, men han deltok som frivillig fordi ringmerking var noe han ville gjort uansett. Men, er det på grunn av eget valg og ønske? Eller er det fordi det er 'det moralsk riktige' å bedrive tiden sin med? Dette vil jeg diskutere nærmere i kapittel 5.

5 'The Future is in our hands'

I dette kapitlet vil jeg nærme meg en forståelse av 'frivillig' miljøarbeid i antropocen gjennom å se på det som et 'totalt sosialt fenomen' (Mauss 1995). Kanskje kan dette begrepet bidra til å sette noe av kunnskapshullet som Lokheim (2017) og Oppenheimer (2008) viser til, og dermed bidra til ytterligere kunnskap om dette fenomenet og som ikke minst står i stil med fenomenets utbredelse og betydning i dag

Det grunnleggende ved en gave eller en tjeneste er at den må gjenyttes og dersom denne gjenytelsen ikke skjer umiddelbart, blir tjenesten en diffus gjeld som på en eller annen måte må innfris. Lykken ligger ifølge Mauss i gjensidig fred når man kan samles over en felles rikdom (1995: 217). Bakgrunnen av boka *Gaven* er basert på ytelser av tjenester eller gaver fra ulike steder som Polynesia, Melanesia, den amerikanske nordvestkysten, og noen store juridiske systemer, hvor denne utvekslingen kan virke frivillig, men er strengt tatt obligatorisk (1995:14-15). I eksempelet om Dayakene, viser Mauss at de har et system av moral og jus omkring en plikt til å delta i måltid dersom en skulle vært til stede eller sett mat bli tilberedt (1995:29). I tillegg er plikten til å gi like viktig som plikten til å motta og dersom man skulle nekte å gi, kan det sees som å nekte å inngå allianse eller fellesskap (1995:30). I så måte kan en kanskje si at frivillig miljøvernarbeid inngår en form for allianse med naturen gjennom bevaring, som kan sees på som en måte å gi noe tilbake på. Selv om dette miljøengasjementet virker frivillig, så er det en likhet hos de jeg møtte på Gibraltar ved at alle opplevde glede i naturen, og var villige til å 'gå den ekstra mila' for å redde liv.

5.1 'Totalt sosialt fenomen'

Totale sosiale fenomener, skriver Mauss, «kjennetegnes ved et samtidig samspill av alle slags institusjoner: Religiøse, juridiske og moralske» (Mauss, 1995: 11). Begrepet overført på frivillighetsarbeid i tilknytning til antropocen, tar med andre ord høyde for at denne frivilligheten berører flere forhold og har verdi på flere måter, at det med andre ord kan ha en sammensatt og multipleks karakter og inngår i flere typer spill, ikke minst spillet om identitet: hvem og hva jeg er i nettverkssamfunnet. Hvis verdien av frivillig arbeid er koblet sammen med identitet og nettverks sosialitet, har frivillighetsarbeid verdi

på flere måter og aktiverer flere institusjoner og sammenhenger samtidig. Sånn sett har fenomenet noen av gavens egenskaper og kjennetegn; det rommer mer enn det som rent tilsynelatende gir seg tilkjenne: fenomenet har totale egenskaper. Og krever, på sikt, en gjenytelse.

Her vil jeg forsøke å sannsynliggjøre hvordan frivilligbasert miljøvernarbeid kan sies å forene natur og samfunn i et nett av assosiasjoner, og at 'den ekstra mila' har gave-aspekter. Natur og samfunn blir forent gjennom miljøarbeidernes forskning på naturens skapninger som informeres videre ut til samfunnet. Slik blir miljøvernernes rolle en 'budbringer'. Dermed kan det virke som gaveaspektet som gis gjennom å gå den ekstra mila, er gaven av å bringe kunnskap og informasjon om hva som skjer.

Det grunnleggende ved en gave eller en tjeneste er ifølge Mauss at den må gjenyttes og dersom denne gjenytelsen ikke skjer umiddelbart, blir tjenesten en diffus gjeld som på en eller annen måte må innfris. *Gaver* er basert på ytelser eller tjenester som kan virke frivillige, men er strengt tatt forpliktende (1995:14-15). Hva er det da de frivillige forventer å få tilbake?

Lidenskap er kanskje et viktig stikkord i den sammenheng. Jeg mener det er hevet over enhver tvil at mine informanter ikke bare er engasjert i miljøarbeid, men *lidenskapelig* engasjert, som om de bærer på en overbevisning om at det de gjør er udiskutabelt viktig og riktig for å unngå en ny 'taus vår'. Dette er mennesker som brenner sterkt for sin sak, og som gjerne ser på seg selv som en blanding av vaktbikkjer og bærere av et viktig budskap. Denne lidenskapen og overbevisningen er, som jeg nå skal forsøke å sannsynliggjøre, nært forbundet med en 'dyp forståelse' for samspillet i det som vi i vesten omtaler som natur. Det er nettopp denne dype forståelsen som gir de retten til å gjøre jobben som watch-dogs. Og det er, vil jeg hevde, sannsynlig at det også er dette de forventer å få tilbake, nemlig en aksept for nettopp dette.

Takknemlighet ovenfor naturen ble uttrykt av Richard som beskrev: 'we are lucky to have so much reserved nature'. Med en bismak om at ikke alle deler denne takknemligheten, men kanskje heller ser naturen som en vare og en kilde til inntekt. Det er noe moralsk over takknemligheten og når en er takknemlig er det på grunn av at det er 'noe/noen' som har gitt noe.

Brians beskrivelse om at 'one should do what one is interested in' innebærer også moralske dimensjoner av at en 'bør' gjøre, som indikerer noe som er knyttet til rett og galt, som også antyder at man ikke bør gjøre det en ikke interesserer seg for. Og som miljøministeren beskrev under intervjuet, bør vi bli mer aktive i å verne natur. I tillegg til en forståelse av at det er moralsk feil å forurense, som Anne påpeker i forhold til overdrevent plastbruk, men som også knytter forurensning opp mot uvitenhet. Ansvar ble videre knyttet til eget forbruk hvor Liz beskrev sin bruk av gjenbruks-bag, som kan forbindes med hennes perspektiv på 'det moralsk riktige' å gjøre, som å unngå unødig bruk av plastikk. Et dilemma som kan oppstå da gjennom individualisert moral istedenfor kollektivt, at det å handle moralsk kan være et personlig valg. I lys av viten, eller mangel på viten, ser foreningen det som et viktig oppdrag å bevisstgjøre andre, som for eksempel gjennom å kommunisere ut til yngre på 'verdens miljødag'.

Brian 'tar' av naturen gjennom hans opplevelse av lidenskap, og gir i sin tur tilbake til naturen gjennom å gå den ekstra mila gjennom sitt arbeid i RRU, utfallet av denne gjenytelsen kommer videre tilbake til samfunnets gode (til en tredjepart), som kan i så måte sies å være en total sosial ytelse.

Gjennom å få gleden av å oppleve naturen, sett ifra en usikker situasjon knyttet til endringer i dagens antropocen, kan det tenkes at arbeidet kan oppleves obligatorisk, for hvis ikke de frivillige miljøvernarbeiderne beskytter naturen, hvem vil? Det er jo nettopp de som har blikket rettet mot andre arter, som dermed vil være de første til å legge merke til en 'taus vår'.

De frivillige miljøarbeiderne innebærer også en filantropisk side hvor de gir tid av livet sitt for bevaring som er fordelaktig for både fellesskapet i lokal, men også i global forstand. Fordi forskning, bevaring og kunnskapsformidling som de produserer blir tilgjengelig for alle, via internettet, dermed åpent for alle som skulle besøke foreningens hjemmesider. Arbeidet med å redde rovfugl påvirker til en viss grad i global forstand fordi de migrerer og dermed påvirker på flere steder, og kan sees på som en måte å 'gi' tilbake til naturen på.

Miljøarbeidet forutsetter også et fellesskap for å gjøre det de gjør, og for i virksomheten i det hele tatt har noen lokal samfunnsmessig betydning. Ringmerking må læres og læring blir utført gjennom sosiale forhold av ekspert-novise innenfor et overordnet sosialt organisert fellesskap. Gjennom fellesskapet læres det å 'se' og å gjøre miljøarbeid gjennom kilder av informasjon og praksis. Samt inngang til interesse for miljøet kommer, som nevnt ovenfor, gjennom familie, skole eller venner, med andre ord gjennom sosiale relasjoner. Frivillig arbeid i form av GONHS sin virksomhet går bortenfor en individuell kontrakt, til samarbeid i fellesskap og et større nettverk og er et arbeid som ikke måles i penger, men heller som 'noe en ville gjort uansett'.

Miljøvernarbeiderne uttrykte at mangelen på gjensidighet i forhold mellom mennesker og natur ble opplevd som en manglende respekt. Samt at det å verdsette natur er en moralsk dimensjon, med håp om at andre vil se det en selv ser. Med at vi 'må' være bevisste, fordi det er moralsk galt å fortsette å ødelegge natur og etterlate denne diffuse gjelden til neste generasjoner. Som George poengterte, å holde det(miljøet) 'rent' (uten forurensning) er en vinn vinn-situasjon for både mennesker og natur. Med en kommentar på at 'noen' mennesker bryr seg mer om penger og egen utvikling, heller enn miljøet, tyder på at denne innstillingen bryter med en denne vinn vinn-situasjon. At uttalelsen ser ut til å indikere et hinder i moralsk innstilling. Slik at penger og utvikling er et hinder for arbeidet.

5.2 Lidenskap og ansvar

Antropologen Kay Milton utga i 2002 boka *'Loving Nature – towards an ecology of emotion'* som handler om menneskers forhold til natur, og at dette forholdet til natur er basert på erfaringer, emosjoner og følelser. Milton beskriver følgende:

'Other people's emotions can have a profound impact on how any particular individual comes to feel about nature and natural things' (Milton 2002:70)

Videre beskriver Milton om en mulig inngang til naturinteresse som innebærer gode, rolige bekymringsløse opplevelser med omverdenen ute i naturen fra barndommen av. Opplevelser kan for eksempel hende gjennom en mor eller far som viser et barn veg til en verden av blomster og reservater, og videre blir opplært til ikke å plukke blomstene fordi de da kan forsvinne, gjennom å poengtere at 'dersom alle skulle plukket blomster, ville det ikke blitt igjen noen'. Når barnet så blir eldre vil hun dele sin kunnskap som hun hadde fått fra foreldrene om blomster til vennene sine. Som videre kan føre til at hun

senere i livet, i for eksempel ved eksamenstider blir distraheret av fuglesang ved fuglemateren i hagen, som vekker nysgjerrigheten (2002:71). Deretter starter hun å observere fugleartenes forskjeller i farger og kjønn, og blir interessert i å lære mer (2002:71), så hun kjøper seg kikkert og melder seg inn i en fuglekikkergruppe på universitetet, hvor hver ny art hun ser bygger interessen (2002:72). Fugler blir for henne, det blomster var for hennes far (en inngang til naturinteresse). Når hun får barn selv vil hun selv lære bort forskjellen på blåmeis og kjøttmeis med håp om at slike detaljer vil berike deres liv som det har beriket hennes (2002:72).

Milton (2002) har vist til at menneskenes opplevelser av natur gjennom følelser påvirker videre handlinger. Lidenskap er en følelse, en følelse som kan beskrives som en sterk entusiasme eller som en kraft eller 'drive'. Brians beskrivelse av lidenskap for rovfugl kan bety at han har vært fascinert av dem over lang tid, lært mer om dem slik at dette har ført til ytterligere iver, for så å ønske å lære mer, men også redde dem fra farer skapt av mennesker. For Brian er rovfugler viktige indikatorer på hva som kjennetegner det biologiske mangfoldet. Gjennom å engasjere seg for rovfugl finner Brian mening i arbeidet, noe som gjør at han tydeligere ser hvor mange trusler de møter.

'As we engage with our environment we perceive meaning in it; this is how it become known to us' (2002:100).

Som en følelse av lidenskap. Prosessen av å verdsette rovfugl kan ikke separeres fra følelsene og uten disse følelsene ville det ikke vært noen verdi (2002:100).

Milton (2002), som har fokusert nærmere på bevaringsorganisasjoner, nevner at termene som blir brukt til å beskrive arter, økosystemer, habitat og biologisk mangfold som benyttes av naturvernere, kommer fra vitenskapen (2009:9). Og biologisk mangfold er bra, ifølge Darwins teori for fremtidens liv, jo mer variasjon jo bedre sjans for at noe vil tilpasse seg et skiftende miljø (2002:9). Miljøfilosofer har argumentert for at natur betyr noe fordi vi er avhengig av natur for egen overlevelse og trivsel, som plasserer natur i en sammenheng med moralske forpliktelser, til andre mennesker og særlig neste generasjoner (Milton 2002:95).

Eksempler på strategier som naturvern-organisasjoner har brukt for å få støtte har også vært å reklamere for å adoptere et individ fra en spesifikk art. I mange år tilbyde Wildfowl Wetlands Trust (WWT) i Storbritannia folk å adoptere en and, eller en svane der man fikk informasjon om livet til et spesifikt individ (Milton 2002:122). Men denne måten å få folk interessert i bevaring kan være problematisk gjennom det at fokus på noen få arter, følgelig går på bekostning av andre (2002:124). GONHS arbeid med mangfoldet på Gibraltar viste heller fokus på bevaring generelt, og å passe på alle de forskjellige artene, særlig fugler, med unntak av en voksende bestand av måser (som ble sett på som et problem). Det at GONHS har en egen redningsgruppe som redder og rehabiliterer rovfugler som migrerer kan sees på som et eksempel på hvordan foreningen ser på rovfugl som viktige arter. Med andre ord er rovfugler på tur, ifølge GONHS, viktigere å redde enn de lokale måsene, og dermed verdsatt mer.

Foreningen jobber for å unngå mest mulig tap av arter og habitater, gjennom blant annet å overvåke natur og å forske slik at de kan se faresignal før for store overraskelser skjer. For dersom man ikke får med seg en 'taus vår' uten å lytte, gjør miljøarbeiderne en livsviktig oppgave med denne overvåkingen i en rolle som 'watch-dog'. Whitehouse poengterer likevel en mer dyster realitet: mens miljøarbeidere fra miljø-NGOer overvåker mengden av fugler og deres habitat flittig og nyter all den støtten

de kan få, virker et økende ønske om å beskytte fugler å bli overkjørt av farer og forstyrrelser (2015:55), og at 'jo mer vi bryr oss om verden og jo mer vi følger med den, desto verre virker ting å være' (2015:69).

Med fugler som lidenskap kunne Brian gå den ekstra mila for å bidra i naturvernarbeidet. Men Brians opplevelse av menneskelige trusler var altfor kjente og åpenbare, som lys, støy og luftforurensning, søppel, knust glass, giftstoffer og byggeprosesser. De jeg kom i kontakt med hadde opplevd og sett tap av biologisk mangfold, som fuglebestander, planter, sjøliv og insekter. Hvor den største utfordringen er knyttet til tap av habitater på grunn av økende antall mennesker og krav om plass. Handling i form av verning, forskning og bevisstgjøring blir i forbindelse med tap av mangfold i den usikre tiden av antropocen, sett på som en løsning.

Arrangementer som 'verdens miljødag' ble en viktig arena for å vise seg frem og kommunisere med de yngre. En av utfordringene til foreningen er nemlig at de ikke har mange deltagere av den 'yngre' generasjonen. Akvariumsutstillingen kan sees på som et symbol på natur i antropocen, som overvåket og kontrollert, så vel som vist frem. Fuglebilder fikk stor plass i telt-utstillingen, informasjon om lokal lav (som var hovedtemaet) var utstilt på standen fremst, men det ble det også vist til 'menneskets fysiske og mentale fordeler ved å benytte tid i naturen'. I tillegg kunne retorikken 'BIODIVERISTY MATTERS', som ble brukt på en plakat, tolkes advarende, som om biologisk mangfold ikke bør oversees. På miljødagen ble GONHS ansvarsrolle vist frem i form av å dele informasjon og kunnskap om temaet lav, luftforurensning, men også et arrangement brukt til å forsøke å 'overtale', og inspirere befolkningen til å se hvorfor 'vi mennesker' trenger naturen.

5.3 Industri og miljøvern

Det kan virke paradoksalt å bevare klippens naturmangfold på bakgrunn av turistindustriens inntekter. Å bruke klippen som turistattraksjon hvor en må betale for inngang gjør klippen også om til en vare som kan måles i penger. Dette kan tyde på at de artene som lever på klippen ikke har verdi i seg selv, men skaper verdi ved å markedsføre dyrelivet som naturattraksjoner. Dette er kjennetegn i moderne samfunn som karakteriseres av kapitalistiske egenskaper. Et kapitalistisk økonomisk system påvirker også NGO'er, da de ofte må benytte lignende strategier for å påvirke lokalsamfunnet. Eksempelvis ved at man ofte må betale for å være medlem i forskjellige organisasjoner.

GONHS som grenseorganisasjon kom til uttrykk gjennom et samarbeid med universitetet på en side, og regjeringen på den andre. I tillegg til en mer aktivistisk del hvor de støttet opp i arrangementer som utfordrer regjeringen, f.eks under 'marsj for klima'.

Peter Bille Larsen og Dan Brockington (med flere) utfordrer i boka *anthropology of Conservation NGOs* antagelser om hvem og hva miljøvern-NGOer er og gjør, og hevder NGOer er mer fleksible, mottagelig for prosjektf finansiering og skiftende dynamikker (2018:3). Larsen og Brockington undersøker ideen om miljøvern-NGO'er som 'grenseorganisasjoner' der beskrives lik en organisasjon som jobber i grensen mellom vitenskap og politikk (2018:3). NGOer utvikles, ifølge Larsen og Brockington, gjennom interaksjon med varierende nettverk, ulike sektorer og institusjonelle kontekster utenfor naturvitenskapens innblanding (2018:4). Videre blir det påpekt at over de siste 10 årene

har menneskerettighetsorganisasjoner og lokale NGOer kritisert påvirkningen gjort av bevarings-NGOer, hvor noen av de sistnevnte har ønsket støtte for militær beredskap for å kjempe viltkriser i noen deler av verden, kjent som 'grønn militarisering' (2018:5). Denne boka handler også om handlingsgrenser, hvor miljøvern-NGOer har bidratt til å definere og påpeke bærekraftighet (2018:6). Larsen og Brockington poengterer gjennom eksempler: en konferanse i Budapest med temaet 'Degrowth in Practice', under mottoet «ro ned og tenk», og en konferanse fra Hawaii; 'commitments', som handlet om viktigheten av å finne 'common ground' gjennom partnerskap, hvor målet å beskytte natur trenger en samarbeidende tilnærming som inkluderer myndighetene, sivilsamfunnet og den private sektoren (2018:6). Med andre ord, alle må med for å lykkes. NGO'er involverer og tar opp visse ideer og visse former for handlinger og engasjement og jager muligheter gjennom privat finansiering, oppmerksomhet på sosiale media og politiske endringer (2018:7).

Larsen skiller miljøvern-NGOer mellom god, dårlig og 'skitne', hvor det dårlige arbeidet for miljøvern har blitt knyttet opp mot store miljøvernigiganter som WWF eller Conservation International, The Nature Conservancy (TNC). Han hevder at disse organisasjonene har oversett forpliktelser som samarbeid med lokalbefolkningen, og blitt en del av den transnasjonale, kapitalistiske klassen og som feiler bevaring på lokalt plan på grunn av deres generaliserte, globale tilnærminger (Larsen 2018:25). Kritikken av disse 'dårlige' tilnærmingene til bevaring er knyttet til tilnærminger som er markedsbaserte (neoliberale) i målet om å bevare (2018:25). Den 'skitne', eller 'dirty Harry' som Larsen kaller de, av miljøvern-NGO'er kjennetegnes gjennom bruk av pragmatiske strategier i en verden av penger og makt, med et 'moralsk dilemma' hvor en rettfærdiggjør 'skitne triks' for 'det bedre utkommet' (2018:27). Arbeidet som den 'skitne' miljøvern-NGOen driver med, skjer gjennom å skitne til sine hender i håndtering av store budsjetter hvor de kommuniserer med både regjering og industri (2018:27). Videre kan ressursene som benyttes være finansiert av regjeringen til bruk av frivillig arbeidskraft (2018:27). Tilnærmingen av den 'gode' miljøvern-NGOen ble beskrevet som miljøvoktere som arbeidet for det felles gode og som handlet gjennom personlig overbevisning og formet fortellinger om identitet (2018:29). Det skal allikevel sies at alle NGO'enes intensjoner er gode, men hvor noen har vist seg å representere mer uheldige utkom og/eller har deltatt i tvilsomme tilnærminger (2018:36). NGOer er ikke organisasjoner med forhåndsdefinerte agendaer, men heller utviklet av prosjekter med implisitte normative posisjoner (2018:36). Larsen argumenterer at store narrativer om gode, dårlige og skitne tilnærminger til miljøvern viser nyanser i debatten som gir kun delsannheter til den komplekse realiteten av miljøvern-NGOer (2018:38)

Denis Roysscheart og Denis Salles (2018) utførte en studie av NGOer og industriarbeid i Malaysia hvor de undersøker en økende motsetning mellom en ikke-bærekraftig (på tross av navnet) industri, Renewable Sustainable Palm Oil (RSPO), og en økende interesse av miljøvern-NGOer. De fant ut at disse NGOene mobiliserte fire forskjellige strategier for å påvirke forholdene til deres fordel, disse var (1) ekspertise, (2) motstand utenfra systemet, (3) kommunikasjon og informasjon, og til slutt (4) å bidra til institusjonelle regler innenfor systemet (2018:123). Miljøvern-NGOer, som for eksempel WWF eller Conservation International (CI), støttet direkte markedsutvidelser i likhet med industrien (2018:124). Studien viser tendenser til å falle ut av løsninger fra mer populistiske anbefalinger for å desentralisere vern og dens finansiering til lokalmiljøet og å delta i kampen mot neoliberalisme (2018:124-125). Roysscheart og Salles viser at miljøvern-NGOer i Malaysia har begrenset påvirkning til ønsket utkom på grunn av institusjonalisering som tvinger hver individuelle NGO til å holde en spesifikk

strategi, mens deres ressurser minker og RSPO-industrien påvirker strukturen (2018:140). Samarbeidende NGOer ble fullt engasjert i å sørge for vitenskapelig informasjon angående tap av biologisk mangfold, avskoging og klimaendringer og kunne likevel aldri sørge for all den informasjonen som trengtes (2018:140). Dette fordi det alltid er målinger som er usikre i en lokal sammenheng (2018:140). Denne studien resulteres i et problematisk resultat hvor RSPO kunne fortsette avskoging som fører til tap av biologisk mangfold, samt slippe ut mengder med CO₂-gasser (2018:141). I tillegg poengteres det at det som fremstilles som en allianse mellom industri og miljøvern kan bli erfart av NGOer som deres eneste mulighet til å påvirke (2018:141).

GONHS benytter seg av flere av de strategiene nevnt av Roysscheart og Salles. For eksempel er en av strategiene å samarbeide med regjeringen, hvor GONHS også kan sies å ha en fot innafor i og med at regjeringens miljøminister er medlem av foreningen. I tillegg bidrar de til vitenskapelig forskningsbasert informasjon gjennom ringmerking, og har bidratt til å danne lokale lover for å beskytte klippens økologi og dens mangfold av arter. Foreningen har i så måte en fot innafor regjeringens påvirkning, gjennom samarbeid og miljøministeren, samt en fot utenfor med selvstendig arbeid, og samarbeid i global forstand med BTO/Birdlife International. I tillegg til en type 'motstandsstrategi' hvor de støtter opp og oppfordrer til arrangementer som 'klimate marsj', hvor selve protesten har som hensikt å presse regjeringen til å ta ytterligere bærekraftig ansvar. Alle de ulike strategiene og oppgavene viser at foreningen er fleksibel og tilpasser seg ulike situasjoner gjennom både samarbeid og å vise motstand for å nå målene. Foreningen er heller ikke alene om arbeidet, men samarbeider i et nett av partnere i Birdlife International, hvor nettverk er nøkkelen til bevaring.

5.4 'Frivillig' miljøvernarbeid i antropocen

I miljøvernkampanjer er retorikken ofte preget av følelser av naturen som Milton poengterer har en tendens til å innebære å definere grenser. Et eksempel på retorikk brukt av miljøvernforkjempere er 'those of us that love wildlife and the countryside', som her danner et fellesskap av deltagere og oppfordrer andre til å delta (Milton 2002:57).

Miljøvern-NGOer ble av Milton sammenlignet med sports-fans, hvor en god observasjon i naturen kunne ligne entusiasmen følt når favorittlaget skårer mål. Likevel er det mange som jobber for bevaring som ikke bare ser dette som en hobby, men faktisk er bekymret for naturen og menneskers fremtid (2002:57). Dette har blant annet blitt fremstilt av flere av informantene gjennom opplevelse av tap, forurensing og endringer i klima. Milton mener dermed at det derfor er det viktig at flere bryr seg om naturen, og skriver 'the future of the planet depends on your enjoyment' (2002:57). Frivilligarbeiderne som jobber tett på naturen med ulike oppgaver knyttet til miljøvern av arter og som har studert arter over tid, er sannsynlig de første som ser eller hører tap av mangfold. Whitehouse poengterte nettopp dette, med at de som lytter til fugler er de som legger merke til fraværet av fuglesang. Miljøvern-NGOer forsøker ofte å inspirere gjennom å appellere til følelser, for eksempel nevner Milton et slagord fra noen år tilbake fra en miljøvern-NGO som var: 'extinction is for ever' (2002:58). Dette er et slagord som appellerer til følelser, som Milton beskriver er den viktigste motivasjon for handling. GONHS sitt slagord på medlemsbrosjyren var 'the future is in our hands - subscribe to nature', som appellerer til en følelse av ansvar, men indikerer også foreningens virksomhet som en organisert løsning. Det å ha fremtiden i våre hender retter seg mot

styring, og skaper spørsmål om 'hvilken fremtid vi ønsker'. Gjennom å ha en fremtid i våre hender tolker jeg det som om vi som mennesker kan velge hvilken veg inn i fremtiden vi *bør* gå. Slik at menneskers handlinger styrer fremtiden, og videre kan linkes til den usikkerheten knyttet til epoken av antropocen som viser til menneskelig dominans. Det er med andre ord 'mennesker' som sitter med makten om hvilken retning fremtiden bringer. Likevel er jeg fristet til å nevne at fremtiden ikke ligger i 'våre' hender, om 'våre' hender skal gjenspeile verdens befolkning. Dette fordi menneskene som lever på kloden her og nå, i antropocen, ikke deler lik makt eller utgjør samme fotavtrykk. Så, for at større og mer nødvendige endringer skal skje, må menneskene med makt og handlefrihet se verdien og moralen av å ikke drive 'rovdrift' på miljøet.

Foreningen sine arbeidsoppgaver innebærer å spre kunnskap om den naturlige verdenen. Milton (2002:58) mener at gjennom å utdanne andre antar de at det å vite om naturen vil utvikle glede om naturen og videre å bry seg om dens fremtid. Det antydes at 'om andre vet det samme som jeg vet, vil de føle det jeg føler', dermed ser de en nær forbindelse mellom følelser og kunnskap, som i at kunnskap danner følelser (2002:58). Dette antyder dermed at kunnskap ikke kan være det samme som følelser (2002:58).

Å tilegne seg kunnskap gjennom bøker og informasjonsdeling er ikke det samme som å selv oppleve glede og nysgjerrighet utendørs. Det er mange som lærer naturkunnskap på skolen som ikke utvikler interesse for å lære mer om verdens artsmangfold. Gode opplevelser og gode læringsforhold i og om naturen vil jeg si er viktig for det å 'bry seg' om det som skjer 'der ute' i 'naturen'. Gjennom livet kan vi lære fra hele miljøet, ikke bare fra andre mennesker og deres produkter (Milton 2002:148). Ettersom hvert individs kombinasjoner av erfaringer med miljøet er unikt er også hver menneskelige forståelse av verden unik. Gjennom å engasjere seg i miljøet finner man videre mening i den verdi miljøet gir (Milton 2002:100). Dersom mennesker faktisk er en trussel for livet på jorda har vi en større sjanse til å redusere trusselen dersom vi klarer å ta innover oss påvirkningen vi har på planeten (2002:151). Tiden av antropocen viser til en tid, hvor menneskene kan sies å ha opparbeidet seg en 'ubalanse' og en gjeld i global forstand – som sannsynlig vil kreve store samarbeid og handlinger i nær fremtid for å gjenytte i forholdet mennesker-natur.

Slagordet 'The future is in our hands – Subscribe to nature', viser til hva som står på spill, nemlig fremtiden, hvem som har ansvaret- nemlig mennesker, og hvilken løsning som antydes – å støtte natur gjennom å 'abonnere'. Dermed virker ideen å innebære at vi mennesker sikrer fremtiden gjennom å arbeide, eller bidra på frivillig basis, for miljøarbeidet. Som en gjenytelse for alt det vi kan få fra naturen, hvor en viser gjennom å bidra at man verdsetter naturen. Gjennom fellesskapet i foreningen kan man dermed bli introdusert, og mulig inspirert, gjennom arrangementer til å utvikle interesse, glede og til og med lidenskapen som trengs for å kunne 'gå den ekstra mila' for å redde og ivareta naturen og artsmangfoldet.

Frivillig arbeid skjer i flere forskjellige interesseorganisasjoner som viser til ideen bak, men som også ofte handler om 'det moralsk riktige å gjøre'. Eduardo P. Archetti har skrevet om den norske 'idrettsmodellen' hvor idrett innebærer en stor frivillig sektor med sosialt arbeid (2003:8). I likhet med GONHS, er dette en ikke-profit søkende sektor med historiske røtter til sosiale og politiske bevegelser, preget av demokratisk fundert medlemskap og moral (2003:8). De frivillige organisasjonenes økonomi kan sees på som håndgripelig basert på en prosess hvor de frivilliges tid transformeres til verdi (Archetti 2003:9).

Miljøarbeidet på Gibraltar bidrar til større global forskning gjennom å gi data videre. Opplevelsen av lidenskap fører ifølge Milton til handlinger: hvor det her skjer på individuelt nivå at man får oppleve lidenskap og dermed gir tilbake ved å gå den ekstra mila. Miljøvernarbeid sammenlignet med industri virker motsigende når det gjelder perspektiver på natur: miljøvernarbeid ønsker, ofte på frivillig og ulønnet grunnlag, å gi andre og seg selv glede av naturen. Mens industri på den andre siden 'tar' ressurser og profitterer ved å forbruke naturen. I lys av Mauss gir GONHS lokalbefolkningen muligheten til å delta i en arena hvor en kan bidra i fellesskap til miljøvernarbeid. Mot at GONHS igjen får av sine medlemmer ressurser til å i det hele tatt eksistere, som er basert på frivillig valg.

Konklusjon

Her vil jeg konkludere med hva jeg selv har lært etter denne etnografiske studien av GONHS virksomhet i Gibraltar, i lys av tiden av antropocen og konseptet av frivillig arbeid. Klippens endrede status fra militært området til naturreservat, i tillegg til klippens form og regjeringens perspektiv om klippen som turistattraksjon utgjorde at naturreservat i det hele tatt er der, og en forening som drive miljøvernarbeid der som lokal pioner i bevaring i Gibraltar. GONHS ulike oppgaver som innebar fuglekikking, ringmerking, til diverse organisasjonsarbeid (hjemmesiden, skrive Nature News), samt lede arbeidet med å organisere utflukter eller markere og arrangere 'klimamarsj dag', 'rydde stranden dag' eller 'verdens miljø dag'. I tillegg til den viktige oppgaven av å pleie relasjoner med ulike organisasjoner og institusjoner, som universitetet i Gibraltar, regjeringen, nasjonalmuseet, BTO, i tillegg til at GONHS er en del av nettverket av et partnerskap *BirdLife International*. Dermed er GONHS arbeid både relevant i lokal og global sammenheng.

Andre samarbeidspartnere av foreningen kommer tilreisende for å hjelpe til med telling og målinger. Foreningen får besøk av en del engasjerte arbeidshender som på frivillig og midlertidig basis oppsøker og oppholder seg på reservatet over flere dager til uker i strekk på vår og høst-tiden i forbindelse med ringmerking og fugletrekk. Jeg har i den forbindelsen forsøkt å vise til samlivet blant disse. Samlingspunktet for mye av dette livet utspant seg i og rundt observatoriet på reservatet. Her spiste vi frivillige mat sammen, og her sov vi mer eller mindre sammen. Observatoriet kunne til tider huse mennesker i alle aldre, fra begge kjønn, og med opprinnelig bosted fra mange ulike nasjoner/steder i verden. Som beskrevet hadde observatoriet en materiell utforming som kan minne om en spartansk utforming og med tydelig design og utstyr som tydet på hva bygget var ment til å brukes til. Observatoriet kunne fungere som en sosial møteplass for fugleinterreserte, hvor de tilreisende knyttet bekjentskaper, eller kom hjem med nye Facebook-venner eller som et sted en kunne dele gode fugleopplevelser. Men også et sted for ekspert- novise forhold i praksisen av ringmerking, hvor kunnskap reproduseres gjennom opplæring og erfaring.

Inngangen til de frivillige miljøvern arbeiderne på Gibraltar hadde til felles at de lærte om naturen gjennom ulike arter, gjennom gode opplevelser sammen med familie eller venner fra barndommen av. Hvor denne inngangen bidro til å utvikle seg til at interessen ble utvidet seg til flere arter og engasjement i en miljøvern organisasjon som GONHS er hvor man i fellesskap har forpliktet seg til forskning, bevisstgjøring og bevaring. Blikket rettet mot natur og arter gjør det videre sannsynlig å *observere* og å *høre* endringer, og som Milton poengterte er det først når man engasjere seg i miljøet

man finner mening i den som er det som gir miljøet verdi (2002:100). Det meningsfylte ved dette arbeidet kan kanskje oppsummeres med å si at det oppleves som lidenskapelig, ansvarsfullt og som den moralsk riktige tingen å bedrive (fri)tiden med. Arbeidet opplevdes som frivillig sett fra eget 'valg', men hvis en skal se arbeidet i lys av Mauss er denne ytelsen mer obligatorisk. Ved å oppleve å 'få' glede gjennom naturopplevelser, er det i lys av Mauss viktig å gjengi tjenesten, som en sirkel av gjensidighet. I tillegg er fellesskap nøkkelen til arbeidet med miljøvern, som jeg har vist til nettverk av partnere og reproduisering av kunnskap. Menneskene organiserer seg for sammen å arbeide i fellesskap for å nå felles mål.

Dermed har jeg knyttet dette arbeidet opp mot Mauss begrep om gaven, som innebærer en moralsk dimensjon med hvordan en *bør* forholde seg til naturen som innebærer å gjøre minst mulig skade. Arbeid handlet om ringmerking, bevisstgjøring, arrangere turer for gode naturopplevelser i fellesskap, men også å promotere seg selv gjennom å delta på arrangementer som svarer til globale problemer som forurensning og klimaendringer. Spørsmål som de er opptatt av er å få informasjon om eventuelle endringer i fuglebestander, lokale politiske bevarings spørsmål og ikke minst er de opptatt av fremtidens biologiske mangfold. GONHS arbeid handler om å 'helsesjekke' fuglearter og fuglebestander, med nå hovedfokus på populasjonsendringer. Hvor det å helsesjekke innebærer i stor grad å utføre det samme arbeidet som tidligere, dvs. å klassifisere, veie, telle, måle, og når det gjelder fuglepopulasjon, i tillegg å ringmerke. Men det som dette arbeidet skal gi svar på i dag, har endret seg. Siktemålet med dagens monitoreringsarbeid er å få svar på hvordan ulike populasjoner responderer på endringer i temperatur og dermed også endringer i tilgang på føde. Dette kan i sin tur gi svar på nettopp helsetilstanden, og helsespørsmål er i ytterste konsekvens et spørsmål om liv og død. Som en av informantene mine sa da jeg spurte hvorfor han hadde valgt å bruke sin tid på å redde rovfugl, sa han at han hadde hatt interesse for rovfugler siden 10 års alderen, at rovfugl er hans lidenskap, og med lidenskap kan man gå 'den ekstra mila'.

Videre forsøkte jeg å antyde at fenomenet 'frivillighetsarbeid', i alle fall på Gibraltar, kan forstås gjennom Marcel Mauss betydning av 'totalt sosialt fenomen', som handler om å gi, få og gjenytte tjenester. Miljøforkjemperne 'ofrer' sin frie tid, etter jobb til å forbedre forholdene for 'alle'. Om det skjer endringer i det biologiske mangfoldet på Gibraltar er GONHS sannsynlig til å oppdage denne endringen først, ettersom foreningen er den lokale miljø NGOen som stadig er i nær i kontakt med naturen på 'klippen' i form av forskningsprosjekter. Moral og verdier speiler dette valget av selv påtatt ansvarsrolle, og foreningen sett på som en løsning. Jeg argumenterer for at foreningen tar på seg ansvaret med alle oppgavene, fordi de frivillige fra tidlig av har hatt gode naturopplevelser – som minner de på og tydeliggjør endringer som skjer, eller hva som står i fare for å skje som oppleves bekymringsfullt og ansvarsløst. Miljøvernarbeid er *naturlig* reaksjon på naturtap i form av ødelagt natur/industri,

Mitt bidrag har med mål om å koble sammen to særlig samtidsaktuelle fenomener. På den ene siden, frivilligheten som en del av et sosialt nettverk, fungerer som en møteplass og skaper fellesskap- hvor man samles for å løse et 'problem'. Og på den andre siden, antropocen, det vil si 'menneskets tidsalder', altså noe som oppleves som truende og som krever ansvarliggjøring. Deltagelse i fellesskap som GONHS er i denne sammenhengen noe du selv velger, det samme gjelder frivillig arbeid. Dette valget kan tyde på et paradoks, i alle fall om man skal se det i sammenheng med Mauss perspektiv om 'totalt sosialt fenomen'. Nettopp dette valget, frivilligheten og den personlige ansvarliggjøringen det innebærer, vil jeg argumentere er handlinger som gir

utslag i forhold til å gå den ekstra mila som kreves med sikte på å gi en stemme til den 'stemmeløse' naturen i en situasjon hvor mange opplever at 'noe skjer'. *Opplevelsen* av antropocen, i form av tidens karakteristikk av endringer, oppleves som høyst reell, og merkes i form av tap av artsmangfold og endringer i temperaturer. Denne avhandlingen kan i så måte være et bidrag til forskningen på mennesker som lever i antropocen og som ellers lever i en samtidig hvor fellesskap og nettverk skapes og gir globale utslag i å 'vokte' biologisk mangfold.

Dersom jeg skulle hatt lengre tid og mer ressurser tilgjengelig ville jeg undersøkt mer hvilken samhandling og samarbeid det var mellom GONHS og deres lokale samarbeidspartnere som universitetet, regjeringen og museet, hvilken rolle som spilles ut i samarbeidsmøtene? Hva blir utrettet? Samt det å undersøke hvordan andre ulike aktiviteter som skjer i foreningen gjennom hele året, som inkluderer 'Batnight', og å følge med på hvordan GONHS promoterer seg selv på fuglefestivalen Birdfair i Storbritannia. Videre hadde det vært interessant å vite mer om hvordan GONHS globale partnerskap handler om, for eksempel å finne ut av hva som skjer med denne datainnsamlingen? Samt å undersøke hvordan samarbeidet mellom GONHS og British Trust for Ornithology, men også lære mer om selve ringmerkingsordningen, hvordan er det arbeidet blir organisert fra BTOs side? Og/eller BirdLife International? Partnerskapet av Birdlife International inneholder partnere over hele verden, som hadde vært spennende å utforske en annen Birdlife partner for komparasjon.

Referanser

Archetti, Eduardo (2003). 'Den norske «idrettsmodellen»: Et kritisk blikk på siviltt samfunn i Norge'. Norsk antropologisk tidsskrift. VOL. 14, NR 1. s-8-15. Universitetsforlaget

Beneson, Jodi og Sagg, Allison (2015). An Asset-Based Approach to Volunteering: Exploring Benefits for Low-Income Volunteers. Hentet 17. april fra: <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0899764015604739>

BirdLife International (2020). 'about birdlife international'. Hentet 23.april fra <http://www.birdlife.org/worldwide/partnership/about-birdlife>

Briggs, Charles (1997). Introduction. *Learning how to ask: A sociolinguistic appraisal of the role of the interview in social science reseach. Cambridge, Cambridge Univerity Press.*

Broch, Tuva Beyer (2020). Introduksjon: Hjem(met) i og etter Gullestad. Norsk Antropologisk Tidsskrift. Årgang 31, nr. 1-2-2020, s. 5-19

Carr, Summerson (2010). Enactment of expertise. The annual reviw of anthropology 39:17-32

Eriksen, Thomas Hylland (2014). Antropologi på en overopphetet klode- en diagnose og et forslag.

'Environmental Action and Management Plan (EAMP)' (2013). H.M Government of Gibraltar, Department of the Environment. Hentet 15.mai fra: https://www.gibraltar.gov.gi/uploads/documents/environment/publications/Gibraltar_Nature_Reserve_Management_Plan.pdf

Gold, Ann Grodzins (2005). Conceptualizing Community: Anthropological Reflections. Global Affairs Syracuse University.

Grasseni, Christina (2004). 'Skilled vision. An apprenticeship in breeding aesthetics'. Social Anthropology (s.41-55). European Association of Social Anthropologists. Hentet 5.mai fra: <https://www.cambridge.org/core/terms>. <https://doi.org/10.1017/S0964028204000035>

Hansen, Odd Bruce. (2019, 6. august). Plante- og dyreliv på Gibraltar. I Store norske leksikon. Hentet 9. mars 2020 fra https://snl.no/Plante_og_dyreliv_p%C3%A5_Gibraltar

Krutch, Joseph Wood (2010). 'A bird in the bush'. I *The Desert Year*. University of Iowa Press. <http://ebookcentral.proquest.com/lib/ntnu/detail.action?docID=843279>.

Latour, Bruno (2017). Anthropology at th time of Anthropocen: a personal view of what is to be studied. The anthropology of sustainability s.35-49.

Larsen, Peter Bille (2018). 'The good, the ugly and the 'dirty Harry's' of conservation: Rethinking the Anthropology of conservation NGOs. *The*

anthropology of conservation NGOs. Palgrave Studies in Anthropology of Sustainability

Larsen, & Brockington (2018). 'Introduction: Rethinking the Boundaries of Conservation NGOs'. *The anthropology of conservation NGOs*. Palgrave Studies in Anthropology of Sustainability.

Lee, Yew-Jin, Roth, Wolff- Michael & Boyer, Leanna (2003). 'they've gotta learn something unless they're out to lunch: learning and identity in the community of a salmon hatchery. *Connections* pp 153-174). Yew-Jin Lee

Lien, Marianne (2018). Hvem skal arve hytta? Slektskapsprosesser, familierelasjoner og «avslekting». Norsk Antropologisk Tidsskrift Årgang 29, nr. 1-2-2018, s. 26-41.

Levang, Bye, Hirrich, Røkkum, Torp, Tjora (2017). Musikkfestivalens kollektive effervesens. TIDSSKRIFT FOR SAMFUNNSFORSKNING ÅRGANG 58, NR. 1-2017, S. 62-83.

https://www.idunn.no/file/pdf/66931679/musikkfestivalens_kollektive_effervesens.pdf

Lokheim, Anja (2017). 'I wanna give something back'' 'i like to be productive'' – En etnografisk studie av frivillighetsarbeid og moralitet i USA.

Madden, Raymond (2017). *Being ethnographic-a guide to the Theory and Practice of Ethnography*. 2nd Edition. SAGE publication Ltd.

Mauss, Marcel (1995). *GAVEN-Utvekslingens form og årsak i arkaiske samfunn*. Norsk utgave, Cappelen akademiske forlag AS.

Miller, Daniel (2017). 'The ideology of friendship in the era of Facebook'. Hentet 29.mai fra <https://doi.org/10.14318/hau7.1.025>

Milton, Kay (2002). *Loving Nature – towards an ecology of emotion*. Publisert av Routledge. 11 New Fetter Lane, London EC4P 4EE.

Nuesiri, Emmanuel O (2018). 'Strengths and Limitations of Conservation NGOs in Meeting Local Needs'. *The anthropology of conservation NGOs*. Palgrave Studies in Anthropology of Sustainability.

Oppenheimer, Melanie (2008). *Volunteering: Why We Can't Survive Without It*. Hentet 30.mars fra: https://books.google.no/books?hl=no&lr=&id=O8IUpbodX1sC&oi=fnd&pg=PR6&dq=melanie+oppenheimer&ots=YAP9QNK-du&sig=S7Q00JIYBntfIqpqwONPtPLuM7s&redir_esc=y#v=onepage&q=melanie%20oppenheimer&f=false

Olsen, Bror og Thuen, Trond (2013). *Secret Places: On the Management of Knowledge and Information About Landscape and Yields in Northern Norway*. University of Tromsø. Tromsø, Norway.

Peter Rudiak-Gould (2011). 'Climate change and anthropology-The importance of reception studies', Hentet 30.april fra: [file:///C:/Users/m-a-r/Downloads/Rudiak-Gould P. 2011. Climate change and%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/m-a-r/Downloads/Rudiak-Gould%20P.%202011.%20Climate%20change%20and%20(1).pdf)

- Peter Rudiak-Gould (2014). 'Climate Change and Accusation-Global Warming and Local Blame in a Small Island State'. Hentet 30.april fra: <file:///C:/Users/m-a-r/Downloads/Rudiak-Gould%202014.pdf>
- Perez, Charles og Bensusan, Keith (2005). 'A guide to The Upper Rock Nature Reserve'. Gibraltar Ornithological and Natural History Society
- Roysscheart, Denis og Salles, Denis (2018). The strategies and Effectivness of Conservation NGOs in the Global Voluntary Standards: The Case of the Roundtable on Sustainable Palm Oil. *The anthropology of conservation NGOs*. Palgrave Studies in Anthropology of Sustainability.
- Tjora, Aksel (2018). 'Det offentlige rommets flerdimensjonale fellesskap'. Hentet 27.april fra https://www.idunn.no/file/pdf/67067161/det_offentlige_rommets_flerdimensjonale_fellesskap.pdf
- Towsend, Patricia (2009). Environmental anthropology- from pigs to policies. Second edition. Univerity of New Yourk
- Whitehouse, Andrew (2015). 'Listening to birds in the Anthropocene: The Anxious Semiotics of sound in a Human-Dominated World'. *Environmental Humanities*, vol.6, s.53-71.
- Wittel, Andreas (2001). 'Toward a network sociality'. Fra *Theory, Culture & Society*. (SAGE, London, Thousand Oaks and New Delhi), Vol. 18(6): 51-76. Hentet 23.april fra <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/026327601018006003>
- Wilhite, Harold (2016). *The Political Economy of low Carbon Transformation-Braking the habits of capitalism*. Routledge.

